

IPARI JOGVÉDELLEM

SZERKESZTI: DR. LÁNCZI JENŐ

TÁRSZERKESZTŐ: DR. KADOSA MARCEL

Kérjük azon néhány pénztárt, amelyek az előfizetés iránt még nem intézkedtek, szíveskedjenek a lap további küldése iránt szándékukat velünk következő számunk megjelenése előtt közölni.

Az angol szocializmus.

London, 1911 július hó.

Fölszólításuknak, hogy lapjukban az angol szocializmust ismertessem, készséggel teszek eleget.

Nézetem szerint a politika Angliában is mindinkább a, nagy tömegek akarata után igazodik. Legalább is negatív értelemben döntő az ő akaratok. Amit ők nem akarnak, az nem is történik meg. és ami őket nem érdeklí, az nem is kerül a politikai érdeklődés központjába, így például az a nagy alkotmányharc, amelyet a két nagy és régi politikai párt évek óta folytat, a proletárság részére tárgytalanná vált abban a pillanatban, am elvben a felsőház a pénzügyi kérdésben engedett és a telekre vetett adót és az adóemelést elfogadta. Ez okból ez a harc ma már alapjában véve csak az újságokat és a parlamenti embereket érdeklí, a széles tömeget nem nagyon izgatja.

Pozitív értelemben azonban éppen nem lehet mondani, hogy a tömegek akarata lenne irányadó. Pedig Angliában sokkal jobban megvannak adva egy demokratikus-szociális politikának a lehetőségei, mint akármelyik más európai államban. A népség nincs úgy korlátozva akarataiban az alkotmány által, mint például Németországban. Nincs is olyan kielezett ellentét a nagy ipar, a kis ipar és a parasztság között, mint Franciaországban. Az angol tömegeket tulajdonképp csak a nagyvárosi munkásosztályok képviselik, tehát egy olyan típus, amelynek érdeke és ideológiája meglehetősen egyöntetű. Ezek dacára ez a tömeg nem nagyon mutat egyöntetű fellépést és bizonyára ez az oka, hogy a munkásosztály politikai diktatúrája még nagyon messze van.

Hány szociáldemokrata napilap van például Németországban! Angliában, Skóciában és Irlandban egyetlen egy sincs. A munkásság vezetői — amennyiben érvényesülnek — rendszerint jóakaratók, de nem nagy súlyú egyének, a legnevesebbek is közülük zavaros fejűek, akiknek politikáját nem annyira a gondolkodás, mint inkább a hangulat irányítja. Ez elsősorban az u. n. „Social Demokratie Party”-re áll. Ami ezt a német szociáldemokratapárttól megkülönbözteti, az elsősorban a dühöngő „Jingóizmus”.

Hyndman, *Blatshford*, *Grayson* urak a jövő társadalmát ugyan nemzetközi alapon akarják szervezni, de csak azután, hogy Németország elpusztult a földszinéről. Ez az egyik szélső irányzat, a másik szélső szárnyon olyan férfiak állanak, akik osztályra való tekintet nélkül a megalkuvás nélküli liberalizmushoz

csatlakoztak. Utóbbiak között a legjelentékenyebb *John Burns*, valamikor forradalmár, ma pedig miniszter és rendjeles ur. A tehetséges férfiú a liberális kormányban a legnagyobb ellensége a kollektívizmushoz, és mint a helyi kormányzat főnöke igazi bürokratává fejlődött. A „munkára való jogot” és a fennálló polgári gazdasági rend ellen irányuló hasonló merényleteket Burns nagy fanatizmussal üldözi és helvettük mérsékletességet, takarékoságot, a szana d órákban az ősi ericketet és a kertmivelés örömeit ajánlja a munkásoknak.

Hogy a politikailag gondolkozni tudó munkások is mit akarnak, azt bajos volna meghatározni. Egészen véve minden szélsőségtől és utópiától tartózkodnak. De azért a régi két pártrendszer már nem elégíti ki őket. Tgv egy nagy munkáspárt fejlődött ki, amely az új politikai konstelláció folytán a liberalizmus szélső szárnya lett. Különösen *Lloyd George* szociális törvényei és antikapitalista beszédei, és az új adók hozták létre a szövetséget. A munkáspárt feje *Ramsay Macdonald*, a szövetség is nagy részben az ő érdeme. Egyelőre mindkét pártnak nagy előnye van az együttműködésből. A liberális kormánynak, mely 3 évvel előbb óliberális politikájával zátonyra jutott, új életerőt adott, viszont a szociális reformmunka is gyors tempóban halad előre.

Megemlítésre érdemes, hogy a *Home University Library* című könyvvállalatban *Ramsay Macdonald* ennen most tett közzé egy tanulmányt, a szocialista politikáról. (*The Socialist Movement*. London 1 oh.)

Aki az angol szocializmus iránt érdeklődik, e kis könyvecskében világos képet fog róla nyerni. Néhány rész különösen fogja érdekelni önöket. *Marxról* ezt írja (210. old.):

„Hangsúlyoznom kell, mit tett tulajdonképpen Marx. A szocializmus elméletéhez mit sem adott, kivéve talán olyan értelemben, ahogy a kertész egy csomó fűből kiválogatja a hasznos növényt, ezt miveli, és a világot csodálkozásba ejti. Ez a munka sem megvetendő azért, sem kisértékű. A szocializmust illetőleg — mondja Tugan Baranowszky — a jövő társadalmi rend szervezéséről Marx alig mondott valamit. A szocialista mozgalomnak vissza kell térnie az idealizmushoz. Marx idejében a feladat volt: Mozgalmat szervezni, a szocializmust a tömegek szellemébe bevésni, ennek politikai formát adni, a demokrácia hi veit összegyűjteni és marsképesé tenni. Ha ez megtörtént, Marx revízió alá vehető.”

Az osztályharcról így ír Macdonald. (147. old.)

„A kezdetleges szocializmus egy másik öröksége, az osztályharc elmélete. Az antiszocialista apellál az osztályára, amelyhez tartozik. Az osztályöntudat, a fennálló kizsákmányolási rend híveinek leltári tárgya. Az osztályharc eszméje nem képviseli többé a szocializmus igazi hajtóerőt”.

A forradalomról ezt írja (103. old.).

„Az a tan, hogy a szocializmus fegyvere a forradalom, hamis. A forradalom sohasem szülheti meg a szocializmust, mert az a változás, amelyet a szocialisták terveznek, a társadalom összes szálainak bevonását igényli, tehát egy organikus folyamat”.

A parlamentarizmusról a következőket írja (110. old.).

„Egy autokratikusán kormányzott államban, mint aminő Németország, a szocializmus nem befolyásolja állandóan a törvényhozást. Rémületbe ejti ugyan az uralkodó osztályokat és így arra kényszeríti őket, amire Bismarck is kényszerítve volt, hogy szociális törvények alkotása által betömjék az elégtelenség forrásait. Csakhogy ez egészen mást jelent, mint egy nemzet véleményének az átalakítását.

Egy dogmatikus liberális, vagy konzervatív-párt Angliában éppen olyan lehetetlen, mint egy olyan szocialista-párt, mely a gazdasági egyenlőség meseországában lakik. . . .

Ha a német parlamentnek igazán demokratikus szabadsága volna, akkor a német szocialisták ugyanazokkal a politikai problémákkal foglalkoznának, amivel az angol szocialisták.

Egy demokratikus államban a szocialista módszer sohasem lehet felforgató. Amit egy demokráciában a választási urnánál nem lehet kivívni, azt a barrikádokon sem lehet kivívni”.

Nem akarom azonban azt a benyomást kelteni, mintha a Macdonald könyve kizárólag a régebbi, u. n. forradalmi szocializmus elleni polémia lenne. Részletesen tartalmazza könyve pártjának programját egy fejezet pedig a jövő társadalmi rendjéről szól: Amit a nép megért, az előbb-utóbb valóság lesz. A gyakorlati politikában elsősorban döntő jelentőségű, hogy az angol szocializmus vezető férfiainak szavát hallja, hogy minden más forradalmat, mint a koponyák forradalmasítását elutasítson magától.

És itt Macdonald a britt proletárság millióira gondol. Programjának pozitív része mennyire fog megvalósulni, a jövő titka.

A zsidók mint a modern gyarmat-gazdaság megalapítói.*)

Írta: *Werner Sombart* egyetemi tanár (Berlin).

Csak most kezdjük eléggé felismerni, hogy a modern kapitalizmus virágzása nem utolsó fokban a gyarmati kiterjeszkedés folytán következhetett be. És hogy a gyarmatok felé irányuló eme kiterjeszkedésben a zsidók kiváló, mondhatnám: döntő szerepet játszottak, a következők igazolni fogják.

Szinte természetes, hogy a zsidók az összes gyarmatalapításoknál erősen érdekelve voltak (hiszen nekik az újvilág, ha ez a régít mímelte is, mégis több szerencsét ígért, mint a mogorva Európa). Ez éppen úgy áll a föld keleti és nyugati, mint a déli részeire. Keletindiában nyilvánvalólag már a középkor óta sok zsidó telepedett meg, akik, mikor 1498 után az európai nemzetek a régi kultúrországok felé nyújtották kezüket, az európai uralomnak szívesen vett támaszai lettek és a kereskedelem pionierjaiként szerepeltek. Minden valószínűség szerint, — mert egész pontos tudásaink nincsenek — a hollandokkal és a portugálokkal a zsidók egész csapatai vándoroltak be az indiai birtokokra. Az bizonyos, hogy Keleten, a holland gyar-

matalapításoknál a zsidók tevékeny szerepet visznek. A holland-keletindiai társaság részvénytőkéjének tekintélyes hányada zsidó kezekben volt. Azt is tudjuk, hogy a holland-keletindiai társaság vezérkormányzóját Cohn (Coen)-nak hívták. És könnyen utánajárhunk, hogy a holland ind gyarmatokon nem ő volt az egyetlen zsidó kormányzó, ha e hivatalnokok reánk maradt portrait jól szemügyre vesszük. De találunk zsidókat, mint a keletindiai társaság igazgatóit is, szóval mindenütt a gyarmati üzletekben.

Milyen terjedelemben szerepeltek a gazdasági élet terén Indiában akkor, amikor a gyarmat angol kezekre jutott, nem ismeretes. Ellenben elég jó értesüléseink vannak arról, hogy a délafrikai és ausztráliai angol gyarmatosításban a zsidók részt vettek és hogy itt, és pedig a Kapgyarmaton majdnem az egész gazdasági fejlődés a zsidók javára írandó. 1820 és 1830 között Norden Benj. és Márkus Simeon jönnek Dél-afrikába, nekik köszönhető „the industrial awakening of almost the whole interior of Gape Colony”; Mosenthal Julius, Adolph és James pedig a gyapjú- és borkereskedelem megalapítói; Pass Áron és Dániel a halfogás egyedáruságát szerzik meg; Myers Joel a strucc-tenyésztést kezdi meg; Hopetown Lilienfeld vásárolja meg az első darab gyémántot stb., stb. Hasonló vezetőszerepet játszanak a zsidók a többi délafrikai államokban, különösen Transvaalban, ahol ez idő szerint az 50.000 fejre rugó délafrikai zsidóságból 25.000 él. Ausztráliában a legelső nagykereskedő Montefiore volt. Úgy hogy nem is túlzás azt állítani, hogy: „a large proportion of the English colonial shipping trade was for a considerable time in the hands of the Jews” (Lásd a Jew Encyclopediában a „Commerce” című cikket.)

Sajátságos azonban, hogy a zsidó gyarmati tevékenység igazi tere egy a földkerekségnek az európaiak által egészen újraforgalmazott nyugati része volt. *Amerika minden tekintetben igazi zsidóország*: így hangzik az az eredmény, amelyre a források alapos tanulmányozása vezet. És azon hatalmas befolyás révén, amelyet Amerika felfedezése óta az európai gazdaságra és európai kultúrára gyakorolt, a zsidók szerepe az amerikai világ kiépítésében egyúttal az európai történelemre nézve is döntő jelentőségű lett.

Sajátságos módon mindjárt Amerika felfedezése szorosan egybe van fonva a zsidók szereplésével. Úgy tűnik elő a dolog, mintha az újvilág az ő számukra és az ő segédkezésükkel fedezettett volna fel, mintha a Columbusok csak Izrael üzletvezetői lettek volna. Sok büszke zsidó így nézi ma azt a történeti szerepet, amelyet levéltári új kutatások megvilágítottak. E szerint először a zsidó tudomány emelte a tengerhajózást olyan magas fokra, hogy a nagy óceánokon túli utazások egyáltalán lehetségessé váltak. Zacuto Ábrahám, a matematika és az asztronómia professzora a salamancai egyetemen 1473-ban megszerkeszti asztronómiai tábláját (Almanach perpetuum); Vecuho Jose, csillagász, II. János háziorvos Portugáliában és Moses, a matematikus, ezen táblák segélyével 1484-ben két keresztény kollégájukkal együtt a hajózási astrolabot találják fel (egy olyan műszert, amelylyel a nap állásából a hajónak az egyenlítővel való távolsága meghatározható.)

Columbus expedíciójának anyagi eszközeit is zsidók teremtették elő. Zsidó pénzek tették a két első utazást lehetővé. Az első költségeit hitel segélyével teremti elő, amelyet Louis de Santangel kir. tanácsos szerez meg neki. Santangelhez, a Columbus-expedíció tulajdonképeni protektorához intézi Columbus első kátlevelét is; hozzá és Aragónia kincstárosához, Gabriel Saniheg-hez. Zsidó pénz látja el a második expedíciót is, de ezúttal nem jószántukból, hanem abból a pénz-

*) Részlet szerzőnek: Die Juden zu das Wirtschaftsleben. c. művéből (lásd lapunk 6. számát).

ből, amelyet a kiűzött zsidók hátrahagytak és amelyet 1493-ban aragoniai Ferdinánd az államkincstárba szállított.

De több is történt: Columbus hajóján sok zsidó volt és a legelső európai ember, aki amerikai földre lépett, szintén egy zsidó volt: Luis de Torres. Így tanítja ezt a legújabb okmány kutatás.

De a mi a legszebb, legújabban maga Columbus is a zsidóság számára lesz reklamálvál! Közlöm ezt a legújabb felfedezést, anélkül, hogy helyességét megtudtam volna állapítani.

A madridi földrajzi társaság egyik ülésén Do a Celso Garcia de la Riega nevű tudós beszámolt Columbus kutatásairól. E szerint Christobal Colon (és nem Colombo) spanyol volt és *anyai ágon zsidó eredetű*. Don Garcia de la Riega püspöki és közjegyzői hiteles okmányokkal, — amelyek Galícia nevű kerület Ponte-veare nevű városában vannak — kimutatta, hogy ott 1428 és 1528 között egy Colon-família lakott és hogy e családban ugyanazon előnevek voltak használatosak, amelyet az admirális rokonai is viseltek. A Colon és a Fonterosa családok között történt az összeházasodás. A Fonterosa-ek kétségen kívül zsidó eredetűek voltak, akik rövid idő előtt tértek ki. Amikor Galícia tartományban zavargások törtek ki, a felfedező szülei elhagyták Spanyolhont és Itáliába mentek. Ezeket az adatokat a spanyol tudós más bizonyítékokkal is erősíti. Columbus írásai között számos zsidó irodalmi vonatkozást találhatók; és Amerika felfedezőjének legrégibb arcképe is igazi zsidótypus.

Alig nyíltak meg az újvilág kapui, a zsidók seregüstül ömlöttek belé. Tudjuk, hogy Amerika felfedezése épen abban az évben történt, amelyben a zsidók spanyol hazájukat elvesztették; tudjuk, hogy a 15. század vége és a 16. eleje volt az az időköz, amelyben a zsidók m y riadj ai kényszerültek vándorbotot ragadni, semmi csoda tehát, hogy néhány raj az újvilág kecsegtető területei felé vette útját. Az első kereskedők az újvilágban zsidók voltak; az első ipari telepeket az amerikai kolóniákban szintén zsidók létesítették. Portugál zsidók már 1492-ben letelepednek St. Thomas-ban és elkezdik itt a nagyarányú ültetvény gazdaságot; sok cukorgyárat rendeznek be és mintegy 3000 néger rabszolgát foglalkoztatnak. Délamerika felfedezése után a zsidók beözönlése olyan nagyarányú volt, hogy 1511-ben Johanna királynő intézkedéseket tett ellene. De a rendelkezés nem lett sok foganatja, miért is egy 1577-iki törvény a kivándorlási tilalmat megszüntette.

Annak megítélése végett, milyen szerepük volt a zsidóknak a modern gyarmatgazdaság körül, tanácsos lesz az egyes gyarmatok sorsát szemügyre vennünk.

A zsidók története az amerikai gyarmatokon és ez által meguknak a gyarmatoknak a története is, két nagy korszakra oszlik, amelyet a zsidóknak Braziliából való kiűzetésük választ el egymástól (1654).

Már említettük, hogy a zsidók mindjárt a felfedezés után 1492-ben S. Thomé-ban a cukortermelést megalapították. 1550-ben ez az ipar e szigeten már teljes virágzásban van: 60 ültetvény van, cukormalmokkal stb. és amint a királynak beszolgáltatott tized mutatja, évenként 150.000 arroban cukor termeltetik (à 25 font).

Innét kezdve, vagy Madeirától kezdve, ahol szintén régóta üzik a cukortermelést, a legtöbb amerikai gyarmatra elviszik a zsidók a cukortermelést, így Braziliába, amelynek ez képezi első virágzás korszakát, mert ezt a cukoripar teremtette meg. Az új kolóniák emberanyaga itt eleinte majdnem kizárólag zsidókból és büntetettekéből került ki, kik utóbbiakból évenként 2 hajórakomány érkezik Portugáliából. A zsidók rövid idő alatt az uralkodó osztályvá lesznek:

„egy nem kis részét a leggazdagabb brazilai kereskedőknek „új keresztények” képezték.” Ezek egyike volt a kormányzó is, aki a gyarmaton rendet csinált.

De a gyarmat teljes fénykorát csak akkor kezdi elérni, mikor a hollandok kezébe kerül (1624) és gazdag holland zsidók kezdenek el odavándorolni. 1624-ben néhány amerikai zsidó társul és Braziliában egy kolóniát létesítenek, amelybe 600 tekintélyes holland zsidó vándorol be. Már a 17. század első felében az összes nagy cukorültetvények zsidókékre kerülnek, akiknek óriási gazdagságáról az utazók tudósítanak, így egyik utazó, F. Pyrard írja úti jelentésében: „A haszon, amelyet kilenc-tíz év alatt elértek, mesés, mindnyájan gazdagon térnek vissza.”

A zsidó uralom az ültetvényeken egész a 18. századig tartott. A 18. század első feléből mindenestre megtudjuk, hogy: „midőn több előkelő rio-de-janeirói kereskedő a szent hivatal (az inquisició) kezére jutott, a termelés sok ültetvényen annyira megakadt, hogy termelés és kereskedelem csak hosszú idő után tudott magához térni.” Egy 1768-ban kelt dekrétum végre elrendeli, hogy az „új keresztényekről” vezetett listák beszolgáltatandók megsemmisítés végett; egy 1773-ban kelt törvény pedig kimondja a régi és az „új keresztények” egyenjogúságát. Nyilvánvaló tehát, hogy számos „álkeresztény” a kiűzetés és a portugál visszahódítás (1654) után is megtartotta előkelő állását és nemcsak a cukoripar, hanem egyúttal a drágakőkereskedés és ipar is virágzott kezeik között. De azért a kiűzetés Braziliából nagy jelentőségű. Mert a zsidók egy része más amerikai területekre vándorolt és ezáltal a gazdasági súlypont áttevődött Braziliából más országokba.

(Folytatjuk.)

A balesetbiztosítási költségek fedezése.

Írta: *Schlächter Leo,*

az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár műszaki fogalmazója.

Az 1907: XIX. t.-c. a munkaadókat kétségtelenül leginkább a törvény által okozott költségek szempontjából érdekli. E részben is nagyobb nyugtalanságot okoznak a balesetbiztosítási költségek, mint az előre megállapított fix betegségélyező járulékok, minthogy előbbieket egyrészt még több lezárt számadási év elmúltával sem állapíthatók meg pontosan, különösen most, a balesetbiztosítás első évében, másrészt azonban némileg indokolt idegességet okoz az, hogy e balesetbiztosítási költségek felosztására vonatkozó módszerek meg lehetőségen ismeretlenek. A következőkben erre a területre akarunk rávilágítani.

A balesetbiztosítási költségeket a balesetbiztosításra kötelezett üzemek tulajdonosai *háromféle módon és 2 csoportban fedezik.*

Az első mód szerint azok a munkaadók járulnak hozzá a balesetbiztosítás költségeihez, *akiknek üzemében rendszerint nincs ötnél több alkalmazott. Ezek a* — röviden *kisiparosoknak* nevezett — munkaadók 1 alkalmazottért 1 évre a balesetbiztosítás első öt évében *három, azontúl öt koronát,* előre megállapított balesetbiztosítási díjat fizetnek.

A második mód szerint fizetnek a többi balesetbiztosításra kötelezett (*u. n. nagyipari*) munkaadók.

kivéve azokat, akik a harmadik mód szerint fedezik a balesetbiztosítási költségeket. A második módozat abból áll, hogy az idetartozó munkaadók a reájuk eső balesetbiztosítási költségekhez üzemük veszélyessége és az abban kifizetett beszámítható javadalmazások arányában járulnak hozzá.

Végül a harmadik módozat alkalmazandó az építési ipari üzemeknél és a külföldi honosok ideiglenes belföldi üzemeinél. Ezeknek az üzemeknek a tulajdonosai az évi balesetbiztosítási költségeken kívül, még a sérültek járadékainak biztosítás-technikailag megállapított tőkefedezetéhez is hozzájárulnak ugyancsak üzemük veszélyessége és az abban kifizetett beszámítható javadalmazások arányában.

Ezen három módozat szerint fizető üzemek két csoportba tartoznak.

Az első az u. n. *felosztó kirovó* üzletág, ide tartoznak a második módozat szerint fizető munkaadók és a nekik megfelelő kisiparosok.

A második az u. n. *tőkefedezeti üzletág*, ide tartoznak a harmadik módozat szerint fizetők, az építőipari üzemek és a megfelelő kisipari üzemek.

A balesetbiztosítás költségeinek fedezése tehát az 1907. XIV. t.-c. által megadott rendszerben a következő menetben történik:

I. Üzembesorozás.

Ennek körébe tartozik annak megállapítása:

- a) balesetbiztosításra kötelezett-e az üzem,
- b) melyik üzletágba tartozik,
- c) kisipari avagy nagyipari, és végül
- d) ha nagyipari, mi a veszélyessége?

II. Költségmegállapítás.

A felmerült költségekről megállapítandók, hogy melyik üzletágba tartoznak, és azonkívül pedig a tőkefedezeti üzletágban megállapítandók a járadékok tőkefedezeti értékei.

III. Költségfelosztás és kirovás.

A II. szerint megállapított költségek a kisipari díjak megfelelő levonása után az illető üzletágba tartozó munkaadók között üzemüknek az I. szerint megállapított veszélyessége és az azokban kifizetett beszámítható javadalmazások arányában megosztandók. Ezeknek a munkáltatóknak a keretében elsősorban meg kell állapítani az egyes üzemekben kifizetendő *beszámítható javadalmazásokat*, azután a munkabér és a veszélyesség egységére eső költséget, az *egység díjtételt*. Az egységdíjtétellel meg lehet állapítani minden egyes üzemre eső költséget, ha azt megszorozzuk az üzem számára megállapított veszélyességet jelző számmal és az üzemben kifizetett beszámítható javadalmazással.

Lássuk már most egyenként részletesen az üzembesorozást, a költségmegállapítást és a költségfelosztás és kirovást.

SZEMLE.

Szociálpolitika.

A munkásmozgalom Németországban és nálunk. Gyakran tapasztaljuk, hogy egymástól teljesen elütő fogalmakat különböző korszakokban ugyanazon szóval jelölnek. Egy szó tehát nem mindig elegendő ahhoz, hogy egy fogalmat teljesen meghatározzon. Különösen áll ez oly dolgoknál, melyek nem alkotnak szilárd tárgyat. Sokszor hallunk pl. a német „szakszervezetekről”, ugyancsak gyakran olvasunk a magyar „szabadszervezetekről” – mindkét fogalmat a munkások gazdasági harcaival kapcsolatosan említik, mégis mily különböző alakulatok azok, melyeket e szavakkal megjelölni szoktak. Ebből az a tanulság, hogy ha tisztába akarunk jönni valamely ország munkásmozgalmával, úgy nem elég, hogy egyes összefoglaló kifejezéseket, intézmények, szervek neveit lefordítsuk magunknak, hanem tisztába kell jönnünk azon szervek lényegével és funkcióival is, melyek a munkásmozgalom keretében szolgálnak.

Nálunk a munkásmozgalomnak úgyszólván csak egyetlen szerve van: a szakszervezet, mely szakmánként öleli föl a munkásságot. A szakszervezetek tevékenysége tagjaik nevelésében és segélyezésében merül ki. Közigazgatásunk fontos funkciótól tiltja el őket: a bérharcok irányításától és a sztrájkok segélyezésétől. Ezt a tevékenységet a szakszervezetektől függetlenül, ezek mellett egy több tagú bizottság intézi: az úgynevezett „szervező-bizottság”. Ezt a szervet nevezik nálunk „szabad szervezetnek”. A szakmai tevékenység mellett ezek a szervek alkotják nálunk egyben a szociáldemokrata pártot is, amennyiben a szervező-bizottságok gondoskodnak a pártadó beszédéséről, ők küldik ki a pártkongresszusra a delegátusokat, akik viszont a központi párt vezetőséget választják stb. Minthogy a szervező-bizottságok politikai működése csaknem teljesen háttérbe szorul a szakmai tevékenység mellett és ennek következtében úgy tűnik föl a dolog, mintha a központi pártvezetőség lenne az egyedüli szerv, meg politikai működést fejt ki – ennél fogva a munkásság tudatában a párt és pártvezetőség azonos fogalomná lett és ez lassankint át megy már a köztudatba is. Alapjában véve tehát a munkásmozgalomnak nálunk csak egy szerve van: a *szakszervezet*.

Németországban egészen más a helyzet. Itt a szociáldemokrata párt autonóm szervezetekre támaszkodik, melyek nem szakmánként, hanem szakmákra való tekintet nélkül, a munkásokat mint osztályt tömörítik. A pártnak csak az tagja, aki tagja ily szakmák közötti szervezetnek. A kongresszusi delegátusokat e szervezetek választják taggyűléseken vagy úgynevezett tagszavazással (Urwahl). Tevékenységük a politikai akciók irányítására, a munkásság politikai és szocialista felvilágosítására szorítkozik. Segélyezésekkel, bérharcok irányításával nem foglalkoznak. Ezt a tevékenységet a politikai szervezetektől függetlenül: a szakmai szervezetek, a szakszervezetek látják el. Ezek, eltekintve az előbb említett szervezetekkel, szakmák, illetőleg iparágak szerint tömörítik a munkásságot. Elismerik az osztályharcot, hozzájárulnak a munkások szocialista felvilágosításához, a szociáldemokrata pártot politikai érdekek képviselőjének tekintik, egyébként azonban nincs semmi szervei összefüggés köztük és a politikai párt között. Ezek a szakszervezetek ellen-

tétben a „keresztény” és „szabadelvű” szakszervezetekkel „szabad szakszervezeteknek” nevezik magukat. Ha német szakszervezetekről beszélnek, közelebbi megjelölés nélkül, mindig ezeket értik, mert a többi szakszervezet jelentőség dolgában eltölpül mellettük. Egyébként a keresztény és a szabadelvű szakszervezetek elvetik – ami természetes is náluk – az osztályharc elméletét: a tőke és munka között való harmóniát hirdetik, ámde a gyakorlatban mindig csatlakoznak a szabad szervezetek küzdelmeihez, amiért is csupán rövid idő kérdése, hogy egybeolvadjon valamennyi német szakszervezet.

Szakszervezeti „népbiztosítás” Németországban. A legutóbbi német szakszervezeti kongresszusnak egyik jelentéktelennek látszó határozata nagy vihart keltett a német polgári sajtóban. Itt ugyanis elhatározták, hogy a szakszervezetek és a munkásszövetkezetek központi szervei lépjenek egymással érintkezésbe egy olyan segélyező egyesület megalakítása céljából, mely a szakszervezeti és szövetkezeti tagoknak önkéntes járulékok ellenében halálzási, agkori stb. segínyt nyújtana. Ez az egyesület egyben bankja lenne a milliókkal rendelkező szövetkezeteknek és szakszervezeteknek, és pótolna mindenféle biztosítási intézményt. A szakszervezetek és a szövetkezetek jelenleg különféle pénzintézeteknél helyezik el vagyonukat, a német szervezett munkások ugyancsak sok-sok milliót fizetnek be a magánbiztosító-társaságoknál, valamint óriási összegeket helyeznek el a takarékpénztárakban. Ha mindezt a pénzt összevonnák, oly hatalmas pénzintézet létesülne, melyhez fogható manapság csak kevés létezik. Ezzel azonban a többi biztosító intézet nemcsak hogy nem vehetné fel a versenyt – tehát hát tetemes kárt szenvedne – hanem egyben a munkásság egy újabb hatalmi eszköze tenne szert. Ez ellen hadakozik most a konzervatív *Kreuz-Zeitung*tól kezdve egészen a *Frankfurter Zeitung*ig minden német polgári lap. Nem riadnak vissza attól sem, hogy a törvényhozáshoz forduljanak, melytől azt követelik, hogy törvénnyel akadályozza meg e terv megvalósítását. Tény az, hogy a német kormány nem szokta magát ily esetekben sokáig kéretni, de viszont az is igaz, hogy nem lehet senkitől sem megtiltani, hogy pénzét milyen célra fordítsa. Ennélfogva, ha a szakszervezetek kitaranak tervük mellett, úgy mégis találnak majd utat, módot rá, hogy azt meg is valósítsák.

Az internacionalizmus. Hervé Gustave, a világhírű francia antimilitarista agitátor, e cím alatt (*L'internationalisme Paris 1910*) könyvet írt, melyben kifejti, hogy az internacionalizmus nem új fogalom, mert már az ó-kor nagy vallásai keresztültörték a nemzeti köteléket, amelyen belül keletkeztek. A római császárság sem nemzeti, hanem világállam akart lenni. A kereszténység az egész emberiség testvériségét hirdette, nemzetiségre való tekintet nélkül. De mindezek a törekvések hajótörést szenvedtek a termelés elszigeteltsége folytán a kapitalizmus előtti korszakokban. Az internacionalizmus története, a szó modern értelmében, a francia forradalommal kezdődik. A polgári demokrácia úgy jelentkezik, mint a nemzeti és a nemzetközi eszme hordozója. A forradalom leverése után a nemzetközi hivatás tudatos örököse a proletárság lesz.

A modern internacionalizmus alapja a világpiac. Csak a gőz és az elektromosság, a vasút, a gőzhajó, a távbeszélő, a rotációs gép és az olcsó napi sajtó tették az internacionalizmus ködös eszméből reálissá. A patronális és proletár internacionalizmus egymás mellett egyidejűleg fejlődnek ki.

Az előbbihez tartoznak: a tőke kivándorlása, a nemzetközi részvénytársaságok, a világforgalom, a nemzetközi kartellek, trustök és egyezmények főleg a gyarmatpolitika terén

A proletár internacionalizmus már az első munkásszervekedésnél megindul. Az Internacionálé legelső kongresszusa Lausanneben (1867) már a szabad állam európai konföderációját vette programmba, az 1868 brüsszeli kongresszus kimondotta, hogy „minden munkát be kell szüntetni, ha az európai államokban háború üt ki.” Az első internacionalizmus azért szünt meg, mert a tömegek részéről nem nyert elég támogatást ami a német-francia *háború idején világosan* kifejezésre jutott. De 1889 megszületett az új Internacionálé. Hervé 20 évi megfigyelése szerint ez is folytonosan vészit forradalmi jellegéből, és csak részleges reformokat követel. *A parlamenti harc a szocializmusnak nemzeti jelleget adott, és arra kényszerítette, hogy az antipatriotizmust feladja.* Hervé azonban reméli, hogy kellő politikai helyzetben a szocialisták az anarchistákkal az Internacionálé-ban, ahonnan utóbbiakat kiszorították, egyesülni fognak, amint ez az orosz forradalomban történt.

Hervé könyvének főleg az a része érdemel figyelmet, amely a reform és a forradalom közötti különbségeket fejtegeti.

A bányamunkások nemzetközi kongresszusán, mely – mint már említettük – most ülésezik Londonban, július 28-án a belga kiküldött indítványt terjesztett elő a széntermelés szabályozásának tárgyában, mely esetleg nemzetközi munkabeszüntetés által lenne elérendő. A francia kiküldött indítványozta, hogy ha egyik ország bányászai sztrájkba léptek, a szomszédos állam munkásai is szüntessék be a munkát. A kongresszus utasította a vezetőséget, hogy a jövő kongresszuson mindkét indítványt terjesztsze elő. A záróülésén kimondotta a kongresszus, hogy minden bányamunkást évenként 14 napi pihenő illet, és ennek megvalósítása mielőbb keresztülviendő.

Az ipari megvesztegetések legyőzésére alakult német egyesületekhez újabban a nagy városok is csatlakoztak. A csatlakozás célja a városok vállalkozásai körül egyes vállalkozók által elkövetett megvesztegetések meggátálása.

Munkaadók világszövetsége készül a fémiparban. Tíz nagy európai és észak-amerikai képviselői július 5-én Brüsszelben tanácsra gyűltek, amelyben az áron, a fogyasztási körzetek felosztásán, a szállításon kívül a munkabérré vonatkozó kérdések is szőnyegre kerültek. (L. Közgazdaság rovatunkat is.)

A nemzetközi munkásügyi hivatal bulletin-jének 4. és 5. füzeté (10. kötet) megjelent. A tartalom ezúttal különösen érdekes, mert közli a japán és ind. munkásvédelmi törvényeket, az angol otthonmunka és a svájci törvényt, mely a szolgálati viszonyt szabályozza.

Az építővállalkozók harmadik nemzetközi kongresszusa ez év október havában fog megtartani. A kongresszus tárgyrendje a következő: 1. A munkaadók szervekedése, sztrájk, kizárás, sztrájk elleni biztosítás, tarifaszereződés. 2. A munkaidő korlátozásának befolyása a munka termékenységre. 3. Építőipari szakoktatás. Inasügy. – A kongresszus egy olaszországi úttal lesz egybekötve.

Az első nemzetközi általános munkaadó-kongresszus, melyen úgy az összes ipari, mint a mezőgazdasági szakmák munkaadói vesznek részt, ez év szeptember havában lesz Turinban. Napirend: 1. A munkaadószervezetek. 2. Egyezmények munkaadó és

munkásszervezetek között. 3. Munkaadó és szociális törvényhozás.

A német betegápolók és ápolónők egyesülete múlt hó első felében tartotta harmadik gyűlései. Az egyesületnek külföldi tagjai is vannak. A tagszám ez idő szerint 1420, amely 140 német és külföldi helység között oszlik meg.

A német technikusok szövetségének ezidő szerint 30.000 tagja van, akik múlt hó 17. és 18-án Drezdában tartották meg vándorgyűlésüket. A gyűlés főtárgya a hajózási kormányoknak a technikusokkal szemben követett eljárása volt. A szövetség kimondta: „Betegség idején való elbocsájtás, kevés fizetés, az egyesületi jog korlátozása és más okok arra kényszerítették a hajózási technikusokat, hogy az eléjük adott szerződéseket nem írták alá, mire állásuk felmondott. A kiélt és wilhelmshafeni császári kikötőben tehát az történt, amiről a magániparban is folyton panaszkodnak: egyoldalú kihasználása a munkaadóknak a munkaadó javára.” Schubert építész előadást tartott: *Technika és Gazdaság* cím alatt, amely a szervezkedés égető szükségét hangsúlyozta. *A tarifaszerveződések* jótékony hatását ismertette egy másik előadó. Kevés jót mondott Kaufmann berlini építész a mostani kormányoknak a technikusokkal szemben követett magatartásáról. Az új munkásbiztosítási törvény is mostohán bánik el velük.

Belgium új bányatörvényt kapott ez év június havában, amely fontos munkásvédelmi rendelkezéseket is tartalmaz. Ezek között a legfontosabb, hogy – 3 évi átmeneti idő után – nőknek és 14 év alatti férfiaknak az esti és éjjeli munka tilos. A munkaadó köteles a munkások részére zuhanyfürdőt berendezni.

Új dán gyári törvény készül. A tervezet jelentősebb újításai: 14 éves korhatár, iskolaköteles gyermek nem foglalkoztatható. Munkaidőtartam: 14 és 18 év között legfeljebb 10 óra, és pedig a reggeli 6 és esti 8 órák közötti időben. Fiatalkorúak éjjeli munkára csak miniszteri engedéllyel és csak kiképzésük végett alkalmazhatók. A nők napi pihenője legalább 11 órát tesz ki. *A munkásoknak joguk van arra, hogy a munkásvédelmi rendelkezések ellenőrzésére bizottságot küldjenek ki, amely bizottság egyik tagja az ivarfelügyelővel együttesen őrzi ellen a törvényes rendelkezések betartását.*

Népszavazás a munkásbiztosítás ellen. Svájcban egy népszavazás már egy ízben elvetette a munkásbiztosítás behozatalát, és pedig 1900-ban 342.000 szavazattal 148.000 ellen. És nincs kizárva, hogy a most elfogadott új biztosítási törvény is erre a sorsra jut, ha referandum alá kerül, amihez 30.000 aláírás szükséges és amely szavazatszám összegyűjtésére vállalkozók, gyárosok és főleg a biztosítótársaságok óriási agitációt fejtenek ki.

Az osztrák kereskedelmi üzletek zárórája. Néhány karintiai városra nézve a tartományi elnök a következő rendeletet bocsájtotta ki az üzletek zárórája tekintetében: Az üzletek zárórája Klagenfurtban, Villachban stb. és környékeiken esti 7 óra, élelmiszerkereskedéseknél ½8. Ez a rendelkezés a fogyasztási szövetkezetekre is kiterjed. Ez a rendelet május 1-én lépett életbe. (Sociale Rundschau Juni-Nummer.)

A német földmunkások központi intézete magánintézmény ugyan, de idővel nem egy állami funkciót vont magához. Célja külföldi, főleg mezőgazdasági munkások közvetítése és a munkások közötti

adók közötti vitában választott bíróságként szokott szerepelni.

Az építési felügyelőség új intézménye július hó 1-én lépett Bécsben életbe. Az új hivatal feladata házépítéseknel, föld és vízműveknél az iparfelügyelet gyakorlása.

A „blauer Montag”, (magyarul heverd el napnak, vagy kis vasárnapnak lehetne fordítani) büntetésének ősrégi intézménye sajtóságos módon még ma is érvényben van Bajorországban, bár inkább már csak papíron. A rendőri törvénykönyvben egyik szakasz így hangzik: Iparosok és kereskedőségek, inasok, munkások, akik az u. n. blauer Montagot megünneplik, 45 márkáig terjedhető büntetéssel, vagy 8 napig terjedhető büntetéssel büntetendők. Ezek a határozatok érvényesek akkor is, ha a munkás nem áll idején munkába, vagy idő előtt távozik, vagy megszegi a köteles tiszteletet a munkaadóval szemben. A bajor kormány most ezt a rendelkezést törölni szándékozik.

A szerb szociáldemokrata kongresszus július 13-17-e között tartott meg. A jelentés a mozgalom nagy megerősödését mutatja. A szakszervezeti tagok száma 1909-ben 4314 volt, most, a kongresszus idején 10.000. A párt 1 parlamenti képviselőt és 22 városi képviselőt számlál. Külön titkárság szerveztetett a női tagok párt- és szakszervezeti mozgalma számára.

Macska-adó. München város Dr. Krüche városatyja indítványára elvben elfogadta a macska-adó behozatalát. Az indítványt eleinte hangos kacajjal fogadták, amelyet aztán jóakarátú komolyság váltott fel, mikor Dr. Krüche kifejtette, hogy a macskák nemcsak nélkülözik a kutyák közismert hygienikus tulajdonságait, hanem a madarak pusztítása révén a káros rovarok terjedését teszik lehetővé. Nagy tetszéssel végül elfogadták, hogy a kérdéssel foglalkozni fognak és megvalósításának kerestülvitelére bizottságot küldenek ki.

A Besztercebányán legutóbb megtartott országos kamarai gyűlés az ipari munkásság érdekképviselőit hivatott kamarai munkásválalaztmányok létesítését a kamarai intézményre károsnak és egyúttal gyakorlatilag kivihetetlennek minősítette. Egyes kamarák kiküldöttei azonban a munkásságnak a kamarai szervezetbe való bevonását szociális szempontból kívánatosnak jelezték és attól a munkások és munkaadók érdekeinek összeegyeztetését, az ipari béke biztosítását reménylik. Nyilvánult olyan vélemény is, mely a munkások külön törvényes érdekképviselőtének, a munkáskamaráknak szervezését jelezte szükségesnek. Határozatot a gyűlés e tárgyban nem hozott.

Az üzleti záróra rendezése tárgyában kiküldött végrehajtó bizottság utolsó ülésén elfogadta az alábbi tervezetet, melyet Vágó József iparkamarai segédtitkár dolgozott ki és terjesztett részletes indoklás kíséretében a bizottság elé. A jogászai tömörséggel szerkesztett tervezet így hangzik:

1. §. A városi és vármegyei törvényhatóságok felhatalmaztatnak oly szabályrendelet alkotására, amelylyel a fogyasztóközönséget kiszolgáló nyílt üzletek és boltok esti üzleti záróját korlátozhatják. E szabályrendeletek a kereskedelemügyi miniszternek jóváhagyás végett bemutatandók.

2. §. A jelen törvény alapján alkotott szabályrendeletbe foglalt tilalmak megszegése kihágásnak minősítetik.

E kihágások ügyében ugyanazok a hatóságok illetékesek ítélni és ugyanazok a büntetések mérvadóak, amelyek a vasárnapi munkaszünetről szóló 1891. évi XVIII. t.-c.-ben felsorolva vannak.

3. §. Jelen törvény kihirdetésétől számított 15 nap alatt lép érvénybe; végrehajtásával a kereskedelemügyi m.

Munkásbiztosítás.

Rovatvezető : dr. Halász Frigyes,*)

az Országos munkásbetegsegélyező ée balesetbiztosító-pénztár fogalmazója.

Az Országos Pénztár és a balesetelhárítás.

Az utóbbi napok két borzalmas végű robbanása ismét időszerűvé tette azon kérdést, hogy az Országos Pénztár hogyan és miképen illeszkedhessen be a műszaki munkás védelmet gyakorló fórumok közé. A tulajdonképeni műszaki munkásvédelem gyakorlására ez ideig csupán az iparfelügyelőség volt hivatva, amely azonban számos ok folytán, melyek között politikai, szervezeti, hatásköri és személyes motívumok nagy szerepet játszottak, nem bírt a helyzet magaslatára emelkedni. Az iparfelügyelőség tulajdonképeni hivatása helyett inkább iparfejlesztési fórummá nőtte ki magát, hisz lényegesen szimpatikusabb és az illető felügyelő helyi befolyására és társadalmi állására lényegesen kellemesebb az „adományozási” hatalom, mint a gyári rendőri, a cerberus szerep, amelyben az iparfelügyelő – oh ne addj Isten – a munkástvédő sőt talán szocialista szerepben tűnhetne fel. A két összekevert hatáskör tehát természetszerűleg – tisztelet a kivételnek – az iparfejlesztési hatáskör szeretetteljesebb kultiválására vezetett, a munkásvédelmi tevékenység rovására. Hozzájárult még ehhez az is, hogy az iparfelügyelő csupán kazán ügyekben lévén hatóság, egyéb balesetelhárítási ügyekben csupán az I. fokú iparhatóság irányító tanácsadója, amely ha akarja végrehajtja, ha akarja nem hajtja végre a javaslatokat, amely tény az iparfelügyelő műszaki munkásvédelmi működését még ambiciózus munka esetén is illozorikussá teszi. Egyszóval iparfelügyelőségünk jelenlegi szervezetében nem képes ezen „elméletileg” kirótt feladat elvégzésére.

Nagy lehetőségek és gyönyörű perspektívák nyílnak meg azonban az Országos Pénztár számára, hogy e téren nagyot alkothasson és sikeresen működhessen. Az 1907. évi XIX. t.-cz. megadja a lehetőséget az Országos Pénztárnak, hogy teljesen függetlenítse magát az eddigi balesetelhárító fórumoktól és saját útjain haladva, teljesen önállóan hajtson végre egy radikális erős és öntudatos munkásvédelmi politikát. Az üzemeknek veszélyességi osztályokba való besorozása és a veszélyességi arányszámok megállapítása az Országos Pénztár hatáskörébe tartozik és miután a tényezők képezik a kulcsát a munkaadóknak a balesethez való hozzájárulásának, rendkívül hatalmas fegyver áll rendelkezésére az Országos Pénztárnak, akaratának és balesetelhárítási politikájának végrehajtására, feltéve, hogy az Állami Hivatal átfogja érezni a törvénynek azon intencióját, hogy mi volt tulajdonképen a szándéka a törvényalkotónak, midőn az üzembesorozási felebbezések elintézését független műszaki birokra ruházta át.

Értesülésünk szerint az Országos Pénztár igazgatósága már több ízben foglalkozott a kérdéssel és csupán a baleset költségek első kirovását! nagy munkálatainak befejezését várja be, amely után a legintenzívebb munkára készül azon célból, hogy a magyar ipari termelésben a nyugati államokhoz hasonló üzembiztonságot teremtsen.

Az Országos Pénztár és a telepengedélyek. A Kováld gyári és a monori szerencsétlen végződésű balesetek természetesen az O. P. igazgatóságát is élénken foglalkoztatták. Az igazgatóság legutóbbi ülésében Lukács József alelnök indítványára egyhangúlag

elhatározta, hogy felír a kereskedelemügyi miniszterhez és arra kéri őt, hogy a telepengedélyezési tárgyalásokhoz ezentúl hívja meg az Országos Pénztárt is, hogy az szakközegei révén, a bekövetkező balesetek elhárítására vonatkozó intézkedések ügyében már előzetesen is véleményt adhasson.

Viszonossági tárgyalás Ausztria és Magyarország között. A „Reichskommission der Krankenkassen Österreichs”, melynek kötelékében 240 pénztár tartozik, Sarkadi Ignác igazgatónak Bécsben történt eljárására hajlandónak nyilatkozott az Országos Pénztár és a kötelékébe tartozó osztrák pénztárak között viszonzosságot létesíteni és ezt a kötelékébe nem tartozó pénztárak között is közvetíteni. A megkötendő megállapodást annak idején ismertetni fogjuk.

A Kerületi Pénztárak székházai. Az O. P. elnöksége elfogadta a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank f. é. július hó 10-én kelt 16576. jelzésű ajánlatát, mely szerint nevezett intézet ajánlatában foglalt feltételek mellett *hajlandó az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak együttesen 4½ millió korona, illetőleg esetleg 6 millió koronáig terjedő, felerészben községi kötvényekben, felerészben záloglevelekben nyújtandó kölcsönt rendelkezésre bocsájtani* olyképp, hogy a kötvénykölcsön 96% árfolyamon számoltassék el, 50 évi törlesztéssel, félvétenként előre egyenlő részletekben fizetendő 5.30 annuitás mellett a záloglevél kölcsön 96.1 8% elszámolási árfolyamon folyósíttassék 50 évi törlesztésre, félvétenként előre egyenlő részletekben fizetendő 5.25% annuitás mellett, s hogy úgy a záloglevél, mint a kötvénykölcsön visszafizethető legyen, a törlesztésre kiszabott határidő lejártá előtt is, mely esetben az Országos Pénztár köteles a kölcsönt 6 havi felmondás előrebecsátása mellett készpénzben s a visszafizetésre kerülő tőkeösszeg után számítandó 3 (három) % kártalanítási díjjal együtt visszafizetni.

Az ajánlatban a kölcsön biztosításának lekötésére foglalt feltételeket azonban az elnökség úgy értelmezte, hogy az Országos Pénztár csupán *ezen kölcsönből* épített vagy építendő összes ingatlanait egyetemlegesen köti le, továbbá, hogy ezenfelül leköti még az 1907. évi XIX. t.-cz. 27. §-ának b. és c. pontjai értelmében felhasználandó összes jövedelmeit – ide nem értve a *tagsági igazolványok díjait*. –

Az elnökség ezzel a módosítással az ajánlatot elfogadás céljából az igazgatóság elé terjesztette s javaslatai alapján az *igazgatóság* 1911 július 28-án tartott ülésében a következő határozatot hozta:

1. Intéztessék a keresk. miniszterhez előterjesztés oly elvi jelentőségű engedély kieszközlése végett, hogy a kölcsönök törlesztésére szükségelt annuitások az 1907. XIX. t.-cz. 28. §-ában érintett kezelési költségek alá esnek és mint ilyenek az egyes helyiszervek, illetőleg az Országos Pénztár költségvetéseibe beállítatnak.

2. Ezen engedély elnyerése után intéztessék az állami munkásbiztosítási hivatalhoz felterjesztés a 2876/911. sz. leirat újabb megfontolása és módosítása iránt.

3. A f. évi közgyűlésből a kerületi munkásbiztosító pénztárak székház építésére m. évben engedélyezett 4½ millió korona hitelnek 6 millióra való emelése kéreessék.

Egyben felhatalmazást kér a maga részére, hogy a keresk. minisztertől és az állami munkásbiztosítási hivaltól kérendő – az ajánlatban részletezett – hozzájárulások elnyerése után az egyezséget az Országos Pénztár nevében egyelőre a közgyűlés által már engedélyezett 4.50 millió korona erejéig megkösse.

*) Dr. Halász Frigyes távollétében Dr. Bánóczy László.

Ismeretes, hogy az állami hivatal az O. P.-nak a kerületi pénztárak székház építési ügyében hozott határozatát már egyszer megsemmisítette. A tárgyalat és elfogadott ajánlat azonban oly kedvező, hogy remélhetőleg az állami hivatal nem fog e nagyfontosságú kérdés sima és mindenkit kielégítő megoldása elől elzárkózni. Ez a feltevés annál valószínűbb, minthogy a törvény 100. §-ának 5-ik pontja az O. P. céljai között a rendelőintézetekről való gondoskodást is felsorolja, ez pedig másképpen, mint a székházakkal kapcsolatban, már csak anyagi szempontból sem képzelhető el.

Bejelentés elmulasztása felsőbbtség rendeletére. A kereskedelmiügyi miniszter, mint a kihágási bíróság 40657/1911. sz. a. kimondotta, hogy nem büntethető biztosításra kötelezett alkalmazottainak be nem jelentése miatt az, aki a bejelentést hivatali felsőbbségének rendeletére nem eszközölte és így a bejelentés elmulasztásánál sem bűnös szándék, sem gondatlanság nem vezette.

A lugosi rendőrkapitány szociálpolitikai működése. Tudvalévő, hogy az állami hivatal feloszlatta a lugosi pénztár autonómiáját, és annak „helyettesítésével” a lugosi rendőrkapitányt bízta meg. A rendőrkapitány a napokban a következő, jószándékú, de furcsa jogérzékre valló írást adta ki a kezéből:

4617/911. sz.

Lugosi kerületi pénztár.

Tekintetes N. N. úrnőnek D.

A munkásbiztosító pénztári tisztviselők és orvosok nyugdíjintézete megalakulván, elhatároztam, hogy ezen alap gyarapítására, más intézményekhez hasonlóan a lugosi kerületi munkásbiztosító pénztár összes szállítóinak számláiból 1911. július hó 1-től kezdve, 2%-ot levonok.

Midőn t. címedet erről értesítem, egyúttal kérem, hogy ezen intézkedésemet akár hallgatag, akár pedig levélileg tudomásul venni szíveskedjék, a nyújtott kedvezményért pedig fenti intézmény nevében előre is köszönetemet nyilvánítom.

Lugos, 1911. július 11-én.

A m. kir. állami munkásbiztosítási
hivatal megbízásából
Török
rendőrkapitány.

P. H.

Különösen érdekes az az ellentét, mely az állami mb. hivatal budapesti és lugosi felfogása között mutatkozik a nyugdíjintézet tekintetében, örömmel állapítjuk meg, hogy a lugosi felfogás közelebb áll az autonómiáéhoz.

A választott bíróságok és az „Ipari Jogvédelem.” Több választott bíróság elnöke átiratban felkérte az illetékes kerületi pénztárt, hogy lapunkat az „Ipari Jogvédelmet” a választott bíróság részére rendelje meg. Az illető kerületi pénztárak az Országos Pénztárhoz fordultak e kérdésben útbaigazításért. *Az Országos pénztár között a kérdezősködő pénztárakkal, hogy az előfizetés a munkásbiztosítási választott bírósági eljárás fhó. §-a alapján a választott bíróságok rendelkezésére bocsájtott átalányból megtörténhetik.*

A csíkszeredai kerületi munkásbiztosító pénztár 1910. évi jelentése szerint 1910. évi átlagos taglétszáma 10.463 volt, járulék bevétele 171.122 korra rúgott, összjövedelme pedig 175.882 K-t tett ki. Ezzel szemben a táppénzkiadások 44.923 K (25.55%), az egyéb segélyezési kiadások 33.593 K (19.10%), orvosi

költségek 48.800 K (27.74%), kezelési költségek 34.257 K (19.47%) tettek ki. A pénztár az évet 11.276 K felesleggel zárta le, ami a jól vezetett pénztár erős fellendülése mellett tett tanúságot.

Az OMBP. igazgatósága július 28-án tartotta rendes havi ülését Lukács József és Seidl Gyula alelnökök vezetése alatt a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének üléstermében. Sarkadi igazgató havi jelentését az igazgatóság egyhangúlag tudomásul vette, majd több kerületi pénztári tisztviselő és orvos szerződési ügyében határozott, többek közt a bpesti pénztár orvosszerződése tárgyában is elfogadta 5 kerületi pénztár gyógyszerjegyzését, határozott több száz baleseti kártalanítási ügyben. A bpesti pt. székház építésére vonatkozó javaslat a tárgyalások kiégyesztése végett, levétetett a napirendről. Az ülés egyes mozzanatairól mai számunkban külön referálunk.

A nemzetközi munkásbiztosítás magyarországi egyesülete július hó 25-én a Társadalmi múzeum helyiségében ülést tartott. Az ülésen Vályi Sándor, a budapesti választott bíróság elnöke elnökölt. A titkári jelentés előterjesztése után határozott az egyesület a szeptember 15, 16-án Drezdában tartandó nemzetközi szociális biztosítási értekezleten való részvétel tekintetében, végül pedig megállapította munkaprogramját. A munkaprogramra, szerint szeptembertől fogva előadásokat fognak tartani az egyesületben, amelyek a németországi, ausztriai, angol és franciaországi szociális biztosító törvényeket és törvénytervezeteket fogják ismertetni, azonkívül mint igen aktuális témával, foglalkozni fog az egyesület ezekkel a külföldi mozgalmakkal kapcsolatban a magyar munkásbiztosítás törvényének hiányával és előreláthatólag az itt fölmerülő vita kitűnő anyagot fog szolgáltatni a munkásbiztosításról szóló novella, illetve új törvény elkészítése alkalmával.

Mikor lép életbe a R. V. O. ? (Reichsvorsicherungsordnung = németbirodalmi munkásbiztosítási törvény).

A R. V. O.-t tudvalevőleg 1911 május 31-én harmadik olvasásban az összes szociáldemokrata és a liberális képviselők egy részének szavazata ellen a német birodalmi gyűlés elfogadta és azóta elnyerte a „Bundesrat” jóváhagyását is. A kérdés most az, hogy a nagyarányú és sok különböző hatóság bevonását igénylő előkészítő és átmeneti munkálatok következtében mikorra várható az új törvény életbeléptetése? A porosz kereskedelmiügyi miniszter egyik osztályvezetője nemrég úgy nyilatkozott, hogy a legkorábbi terminus 1912 április 1-je, de nincs kizárva, hogy csak 1912 július 1-éig készülnek el a szükséges előkészületekkel.

Pénztárorvosi nyugdíj. Az O. P. igazgatósága az elnökség javaslatának elfogadásával elhatározta, hogy Dr. Kugler Károly pozsonyi pénztári orvos özvegyének, özvegyi ellátás és nevelési díj címén 1911. évi június hó 1-étől kezdődő hatállyal, a nyugdíjalap terhére a nyugdíjintézet szerveinek megalakulásáig, előlegként évi 1714 kor. 18 fill.-t állapít meg.

Dr. Kugler 14 évig állott a pozsonyi pénztár szolgálatában, és még 1910 november havában elfogadta és aláírta az O. P. által kibocsátott orvosi szabályzatokat. 1911 januárjától haláláig összesen 144 kor. nyugdíj illetéket fizetett be.

Folyamatban van különben még két orvos nyugdíj kérvényének elintézése.

Joggyakorlat.

Betegségélyezés.

A törvény 61. §-ának első bekezdése nem kizárólag a tag, hanem annak családtagja részére is igénybevehető segélyre vonatkozik.

A bpesti választott bíróság 1910. Bet. III. 49/10. sz. a. a következő Ítéletet hozta:

A választott bíróság végrehajtás terhével kötelezi az Országos Munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító Pénztárt, hogy Tóth János igénylőnek a jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számított 3 nap alatt 40 korona összeget betegségély címén és 6 koronát perköltség fejében fizessen.

Igénylőt további követelésével elutasítja.

Az indokokból:

I. Az igénylő nejenél 1910. évi március hó 2-án, abortus következtében szükségessé vált lepény és burok eltávolítást Dr. Füredy Jenő komáromi orvos végezte és ezért 60 koronát kért. Az igénylő ezen összeg kiutalását a budapesti kerületi munkásbiztosító pénztárnál kérte, indokolván ezt azzal, hogy 1910. évi február hó vége felé Weinberger Mór, budapesti épület- és díszműbádogosnál dolgozott, Budapesten a Köztemető-út sarkán épült m. kir. pénzügyőri laktanya építkezésénél és így pénztári tag volt.

A budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár a 40.762/8. 1910. számú határozatával az igénylőt a kérelmével elutasította azért, mert azt, hogy az igénylő Weinberger Mórnál 1910. évi február hó végén dolgozott volna és pénztári tag lett volna, beigazolvá nem látta.

Az igénylő ezen határozat ellen felebbezett és a 60 korona megtérítését kérte.

II. A bíróság tanúk vallomásai alapján megállapította azt, hogy az igénylő 1910. évi február hó végén Weinberger Mór bádogosnál egy hétig munkában állott; ekkép pedig az 1907. évi XIX. t.-c. 60. §-ának első és második bekezdése értelmében a pénztár tagja lett.

Broczki Lajos vallomásából ugyan az állapítható meg, hogy az igénylő Weinberger Mórnál csakis 1910. évi február 21-től számított egy hétig és így, minthogy február 28-ika már vasárnap volt, csakis bezárólag 1910. február hó 27-ig volt alkalmazva. Ennek dacára az igénylő igényjogosultsága 1910. évi március hó 2-án fentállott, mert az egyéni lapból megállapíthatólag az igénylő 1910. február hó 27-ét megelőzőleg egy éven belül több mint hat hónapig pénztári tag volt és így az 1907. XIX. t.-c. 61. §-ának első bekezdése értelmében a legesekélyebb mérvű segélyezés iránti igényeit 1910. február hó 27-ike után még három hétig és így 1910. március hó 2-án is élvezte.

A bíróság abban a véleményben volt, hogy a felhívott törvény 61. §-ának első bekezdése nem kizárólag maga a tag, hanem annak családtagja részére igényelhető segélyekre is vonatkozik, mert a 61. §. hivatkozik a törvény 50. §-ára, mely szakasz a családtag segélyezési igényét is megállapítja és az 50. §. az első bekezdésében a tagot megillető segély gyanánt jelöl meg az 5-ik pont szerint a családtagnak nyújtandó segélyt és így akkor a mikor a törvény a 61. §-ában az 50. §-ra való utalással a volt tag segélyezését bizonyos ideig még a pénztári tagság megszűnése utáni időre is biztosította, ezt olyan mérvben tette, amint ezt a tagsági viszony fennállása alatt a tag igényelhetné volna.

Dr. Varga Miksa, a komáromi kerületi munkásbiztosító pénztár orvosának 5. alszám alatt levő értesítéséből az is kitűnik, hogy az igénylő neje 1910. évi március hó 2-án annyira rosszszul lett, hogy sürgősen női betegségekben különösebb gyakorlattal bíró szakorvos igénybevétele volt szükség; – ilyen orvosa azonban a komáromi kerületi munkásbiztosító pénztárnak a 3. alszám alatt levő értesítése szerint akkor nem volt és ezért Dr. Füredy Jenő komáromi nőorvost kellett az igénylő nejenél szükségessé vált műtét elvégzésével megbízni, aki azonban akkor nem volt pénztári orvos és ezért külön díjazást követelt.

A budapesti kerületi munkásbiztosító pénztárnak női

betegségekre szakorvosai már 1910. évi március hó 2-án is voltak és így, ha az igénylő a nejét magával hozza Budapestre, nem pénztári orvos igénybevétele nem lett volna szükség. De a bíróság ezt a körülményt sem tekintette olyannak, amely a segély-igény elvesztését hozná magával. Ugyanis az igénylő Budapesten munkakeresés céljából járt és így amikor Budapestre jött, nem tudhatta azt, hogy kap-e és ha igen, mikor kap munkát és így nagyon természetes, hogy ezen bizonytalan helyzetben a terhes állapotban volt nejét nem hozhatta magával. A törvény 50. §-ának 5-ik pontjában megkívánt az a feltevés, hogy a családtagoknak a taggal egy háztartásban kell élniök, akkor is megvan, hogyha a családfő munkaszűrés miatt, koronként hosszabb időre el is távozik hazulról, mert ez nem azzal a céllal történik, hogy az egy háztartásban való élest megszüntesse. Annak, hogy a családtagok nem élnek azon pénztár területén, a melynek a családfő tagja, – csakis a gyógykezelés módjára és a gyógykezelés helyett esetleg nyújtott segélyezés mérvére lehet tehát csak kihatása.

A nem pénztári orvos igénybevétele a fentiek szerint, sürgős szükségből történt és ezért a bíróság az igénylőnek a neje gyógykezelése költségének megtérítésére vonatkozó igényét az 1907. évi XIX. t.-c. 50., 59., 60. és 61. §§-ai alapján megállapította.

A mi most már az összeget is illeti, a bíróság csakis azt az összeget tartotta megállapíthatónak, amennyi a komáromi pénztári orvos által el nem végzett műtét díjazására esik, stb. stb.

Munkások és munkaadók szervezkedése.

Az angol General Federation of Trade Unions július 6. és 7-én tartotta Dundeeben 12-ik évi konferenciáját 3 német és 1 francia szakszervezeti küldött jelenlétében. Az Unióhoz csatlakozott szakszervezetek száma az utóbbi években nem emelkedett, tagjainak számában is kevés a szaporulat (703 ezerről 712 ezerre). Az összes angol szakszervezetileg organizált munkások egy harmada tartozik ez idő szerint az Unióhoz. Az Unió feladata a brit szakszervezetek között uralkodó széthúzás, a tanult és tanulatlan munkások közötti éles ellentét megszüntetése. Az Unióhoz csak 78.000 tanulatlan munkás tartozik, akik a gyűlésen arról panaszkodtak, hogy az Uniótól nyert segélynyújtás igen szűk keretek között mozog, így támogatás csakis sztrájk vagy kizárás esetén jár, és pedig csak akkor, ha maguk a tanulatlan munkások lépnek sztrájkba. Ha azonban a tanult munkások készítik a sztrájkot, a tanulatlan munkás is kárt szenved, következképpen ily esetekben is segély lenne nekik nyújtandó. E végből a járulékok fel is emeltettek, de 1905-ben újra leszállították. Egyik tanulatlan munkás a konferencián azzal fenyegetőzött, hogy ha a tanult munkások ily „kasztszerűen” elzárkóznak velük szemben, szervezete ki fog lépni az Unió kötelekéből és küzdeni fog az Unió ellen. A gyűlésen az Osborne-ítélet is szóba került (1. Ipari Jogvédelem 7. szám) és heves vitát provokált, úgyszintén a kormány azon javaslatára is, amely a szakszervezeteknek az Osborne-bill által elvett politikai jogait vissza akarja ugyan adni, de politikai célokra járulékok szedését nem engedi meg.

A világbéke és a sztrájkoló tengeri munkások érdekében elhangzott nyilatkozatok zárták be a tanácskozást.

Az építőmunkások harcai az egyes államokban nagyon különböző eredménnyel jártak. Parisban 10 napi harc után a sztrájk teljesen letört, ami sokak szerint a szindikalizmus tervszerűtlen, kellően elő nem

készített, magát a pillanatra bízó taktikájának tulajdonítható. Svédországban még tart a harc, de ez előreláthatólag – a munkaadók szervezetlensége folytán – a kizárt munkások javára fog eldőlni.

A norvég kizárásban – miután a storting elnöke és Dr. Eriksen nevű szocialista pap elnöklete alatt tartott békéltetési kísérletek megszakadtak – 40.000-re emelkedett a résztvevők száma. Ez a legnagyobb munkásharc, mely eddig Norvégiában előfordult. A sztrájk által nem érintett munkások hetenként 1 koronát fizetnek a sztrájkolók támogatására.

Julius 23-án írják a Frankfurter Zeitung-nak: *Lillesirend cellulozegyáros 15.000 korona bírság lefizetése után kilépett a munkaadók szövetségéből, hogy az elrendelt kizárásnak ne kelljen eleget tennie.*

Az utóbbi napokban Krisztiániában 12.000 munkás vonult végig a kizárás ellen tüntetve a város utcáin. A nagy tüntetés alkalmával Lián, a szakszervezeti központ elnöke a fogyasztási szövetkezetekről, Sabó képviselő pedig a politikai és gazdasági szervezkedés szoros összefüggéséről beszélt.

Johannes Dahl indítványára kimondta a krisztiániai városi képviselő, hogy az új Sporttér építését azonnal megkezdik és a munkát a kizárt munkásokkal végeztetik el.

Johan Gastberg volt miniszter beadott sürgős javaslatában azt mondja, hogy a mostani kizárás országos csapásnak tekintendő és ezért rögtönösen intézkedjék a parlament, hogy törvény állja ezentúl útját minden ilyen merényletnek.

Tarifaegyezményileg eltiltott magánmunkálat. Egy tarifaegyezmény, mely Fougères-ban (Franciaországban) az asztalosiparban jött létre, kimondja, hogy a munkások a műhelyben eltöltött 10 órai munkán kívül semmiféle magánmunkát nem vállalhatnak, mert munkaerejük kizárólag a munkaadó rendelkezésére szolgál.

A repülőgép alkatrészeket gyártó munkások első tarifa-szerződése is megszületett végre, az „International Association of Maschinists” és az „Aerial Navigation Company of America” között, vagyis a gépészek nemzetközi egyesülete, és az amerikai léghajózási társaság között. A társaságnál alkalmazott újonnan belépő munkás próbaideje fél hó, inasoknak 4 évig kell tanulni, és 8 gépésznek nem szabad többet, mint egy inast tartani.

A német keresztény szakszervezetek 1910-ben 296.000 tagot számláltak, az előző évben pedig 270.000-t. A folyó évben és pedig az év első öt hónapjában számuk 30.000 taggal emelkedett, úgy hogy az ezidőszerint 340 és 350 ezer között váltakozik.

Szakadás veszedelme – egy tarifaszegés miatt. Mi is megemlékeztünk arról a konfliktusról, mely a napokban a berlini Scherl nagy nyomdai cégnél játszódott le és több napilapot akadályozott meg megjelenésben. A konfliktust időközben elintézték a nyomdában, ámde annál élesebben tört ki magában a nyomdász-szervezetben. A tagok ugyanis egyhangúlag elítélték ugyan a gépmesterek tarifaszegését, de viszont a berlini, leipzig, hamburgi és stuttgarti nyomdász-ság a tarifa-hivatal eljárását is nem kevésbé ítélte el, amely a Scherl cég gépmestereinek bizalmi embereiről azt állította, hogy hivatásuknak nem tudnak megfelelni. A szervezet vezetősége, valamint a kerületi vezetők egyértelműleg a tarifahivatal mellé álltak és egy felhívásban azzal fenyegeti meg a vezetőség az elégedetlenkedőket, hogy a kizárási paragrafust fogja velük

szemben alkalmazni. Minthogy az elégedetlenkedők száma ezrekre rúg, ennél fogva az esetben, ha a vezetőség valóra fogja váltani fenyegetését, a hatalmas szövetségben okvetlenül szakadás állana be.

A kereskedősegedek szövetsége, az úgy nevezett Deutschnationale Handlungsgehilfenverband Németországban 121 ezer tagot számlált az elmúlt év végén és egy millió márkánál nagyobb vagyonnal rendelkezett. A szövetség legutóbb tartott közgyűlésen állást foglalt az alkalmazottak szolgálati szerződéseinek egyetemes törvénnyel való szabályozása ellen és külön kereskedőseged-törvényt követel. Állást foglalt továbbá a női kereskedelmi szakoktatás ellen és az állampolgári nevelés mellett.

A Déli vasútnál uralkodó viszonyokra nem vetnek kedvező világot azok az adatok, amelyeket egy szaklapból veszünk át. E szerint egy pályáőr havi fizetése összesen 72 kor. 66 fill.-t tesz ki pótlékkal együtt. Ebből esik: nyugdíjalpra 5 korona 28 fillér, betegséggélyre 1 korona 34 fillér, állami adóra 1 korona, nyugtábélyegre 38 fillér, összesen 8 korona. Marad tehát 62 kor. 66 fill., havonként, amiből nemcsak „emberhez méltón” élni, hanem egyáltalán élni szinte lehetetlen.

– **Építőmunkások sztrájkja Nagyváradon.** A nagyváradi építőmunkások egy hét óta sztrájkolnak. Múlt pénteken délután az összes ács- és földmunkások memorandumot adtak be az építőiparosok szövetségéhez, amelyben munkáik felemelést, kollektív szerződést és kilenc órai munkaidőt követelnek. A nagyváradi építőiparosok szövetsége azt a határozatot hozta, hogy a munkásoknak a béremelésre vonatkozó követeléseit teljesítik, illetve ez ügyben hajlandók tárgyalásokba bocsátkozni, azonban kollektív szerződést nem kötnek és egyáltalán nem hajlandók hatalmi követeléseit teljesíteni. A munkások szombaton a kőművesek sztrájkjához csatlakozni fognak, minél fogva Nagyváradon általános építősztrájk áll be. A sztrájkoló munkások száma ezzel mintegy ötezerre tehető.

Ipari igazgatás.

Rovatvezető: **Dr. Kemény Dezső,** kamarai jegyző.

Vasárnapi korcsmazárás Marostordában.

Marostorda vármegye a vásár- és ünnepnapok korcsmazárását elhatározván, határozatát a felsőbb hatósági jóváhagyás bevárása nélkül nyomban foganatosította: ennek folytán a vármegyében megszűnt a bornak, sörnek és egyéb szeszes italoknak vásár- és ünnepnapokon való kimérése. Az alkoholizmus rombolásainak gátat vetni igyekvő ezen határozatnak előképül bizonyára az egyes művelt nyugati államokban föllelhető gyakran még sokkal erélyesebb törvényes rendszabályok szolgáltak, melyek Norvégia egyes megyéiben érvényben levő azon szabályban kulminálnak, hogy szeszes ital, bor, egyáltalában csak gyógyszerárban kapható és csak orvosi rendeletre szolgáltatható ki.

Az odaváló sör- és szeszgyárosok egyéb szakmabéli gyárosokkal együtt a sérelmesnek talált vármegyei határozat ellen sorompóba is léptek és a pénzügyminisztertől annak megsemmisítését kérték. Kérelmüké azzal indokolták, hogy a nagyobb iparvállalatokban nevezetesen a fűrészgyárakban, ahol tömegmunkássá foglalkozik, állandó zavart és fennakadást okozott a körülmény, hogy a vásár- és ünnepnapok szeszt nélkülöző munkásság ebbeli szükségletét a munka napokon pótolja. Az ily módon elvesző kereset a munkakára, de súlyosan károsodik a gyáros is, aki motora erővel dolgozik, ha a munkás nem áll rendszeresen munkába. A vállalkozó amúgy is munkahiányban szenved

a különböző vallásfelekezetű munkásságnál amúgy is igen sok az ünnepnap, ha most a tényleges munkanapokból is elvész hetenkint legalább egy nap, ez olyan veszteség, amit a nagy befektetéssel dolgozó és záros határidőkre vállalkozó gyáros pótolni nem képes.*) Hátrányos következménye a rendeletnek az is, hogy itt-ott magánlakásokban szétszórva zugkorcsmák keletkeztek, ahol ellenőrizhetetlenül mérik az italt, azonfelül a határszélhez közel lakók a szomszédos vármelegyékbe járnak át, ahol hasonló tilalom nem áll fenn. A felsorolt indokoknál fogva az érdekelt cégek kérelmét a marosvásárhelyi ker. és iparkamara magáévá tette és fölterjesztéssel fordult a kereskedelmi minisztériumhoz a marostordai rendelet megsemmisítése iránt. Értesülésünk szerint az ügyben még nem történt végleges döntés. (K. O.)

A sütőipar félbeszakítása. A budapesti sütőiparban hovatova több mint egy hónapja dúló bérharc alkalmából „Az Est” c. napilap az ipartörvény 55. §-ának alkalmazását sürgeti a budapesti pékek ellen, akik munkásaik kizárása óta süteményt nem sütnek. Az idézett szakasz tudvalevőleg a következőképp szól: „... Sütők, mészárosok és kéményseprők az elkezdett iparüzletet félbe nem szakíthatják, hanem ha azt abba szándékozik hagyni, kötelesek ebbeli szándékukat az iparhatóságnak bejelenteni és ennek meghagyására az ipart még bizonyos ideig, jelesül sütők legfőlegb négy hétig, kéményseprők és mészárosok legfőlegb 3 hónapig folytatni.” Ugyanezen törvény 158. §-ának f) pontja 100 frttól 300 frtig terjedő pénzbüntetést mér az 55. §. ellen vétőkre.

Ami a lapnak azt a kívánságát illeti, hogy a fővárosi kerületi előljáróságok a mostani bérharc alkalmából a budapesti pékeket üzletfélbeszakítás címén büntessék meg, ezt alaptalannak kell minősíteni, még pedig azért, mert a budapesti pékmesterek a bérharc óta csak a fehérsütemény készítését szüntették be, de kenyeret állandóan sütöttek és árusítottak. A lakosság tehát a legszükségesebb élelmiszert nem nélkülözi és miután az üzem folytatására vonatkozó kivételes kényszernek más célja, mint ez, nem lehet, a törvény megsértése nem fog fenn. Rendes viszonyok közt sem kötelezhető a pék ilyen vagy olyanfajta termék előállítására és ha volna olyan pék, aki rendesen kizárólag fehér és luxussüteményt és egyszerre kizárólagosan a kenyérsütésre térne át, az az üzeme szakadatlan folytatására vonatkozó törvényes kötelességét nem sértené meg.

Az építési szabályrendeletek revíziója. Az építőipari érdekeltségnek régi panasa, hogy a törvényhatóságok és városok építési szabályrendeletei elavultak és jórészt oly rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek az építési technika mai fejlettségével nem állanak összhangban, s amelyek a munkát fölöslegesen megdrágítják, anélkül, hogy a biztonság szempontjából szükségesek és indokoltak volnának. A fővárosi építésügyi szabályrendeletet is sokat támadták ezért és részben annak rójaká terhére a fővárosi építkezés és lakásdrágaságot. A vidéken, miután ott a házak túlnyomóan földszintesek, a panasz legfőképp a földszintes házaknál megkívánt túlságos, műszakilag meg nem indokolható falvastagság ellen irányul, aminek kifejezést adott legutóbb a besztercebányai kamara, amely a kereskedelemügyi miniszterhez intézett fölterjesztésében az építkezés olcsóbbá tétele végett sürgette, hogy a földszintes házak a jelenleg előírt falvastagság helyett könnyebb falszerkezettel legyenek építhetők.

*) Szóval nem a saját maguk, hanem a munkás és paraszt érdekében követelik az önzetlen szeszgyárosok a kötelező vasárnapi pálinkaivás kimondását!
A szerkesztő.

A Kereskedelmi és iparkamarák szakvéleményei.

1. Párnázott bőrbútorok készítése a kárpitosipar üzését megállapítja.

A IV. ker. Előljáróság 1910. évi november hó 8-án 23554/1910. sz. alatt a következőleg ítelt:

K. A. bútorkereskedő és bútorigaros a kárpitosipar jogosulatlan üzésével elkövetett kihágás váciája és következményei alól felmentetik. Kötelezzük azonban, hogy a jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül a jelenlegi üzleti viszonyainak megfelelő új iparigazolványt szerezzen a „bórsajtoló és bőrbútor-kárpitos”-ipar gyakorlására és annak alapján a kárpitos ipartestület tagjai sorába lépjen be.

A székesfővárosi tanács 115825/910. t. ü. o. sz. *ítéletében* az elsőfokú ítéletet felmentő részében helybenhagyta, de a bőrbútor, kárpitos-iparra szóló iparigazolvány váltására és a kárpitos ipartestületbe való belépésre vonatkozó kötelezettség alól K. A.-t felmentette, mert a bórsajtoló és bőrmetszési munka a kárpitosipar körébe nem tartozik s erre a képesítés a kárpitos szakmabeli munkával meg sem szerezhető, mert a bőrbútorkészítésnek a bőrrel való bánásnak tudása feltétlenül szükséges, ezzel pedig nem a kárpitos-iparosok, hanem a bórsajtólással és bőrmetszéssel foglalkozó iparosok rendelkeznek. Már pedig K. A. a budapesti könyvkötők, szíjgyártók, nyergesek, bőrdösők, keziyűsök, sérvkötészek és tímárok ipartestületének tagja; a bőrdíszműkészítő és bórsajtoló iparra, azonkívül a bútorkereskedésre pedig van iparigazolványa.

A ker. miniszternek, mint III. fokú iparhatóságnak fölhívására a budapesti kereskedelmi és iparkamara ebben az ügyben oly értelmű véleményt adott, hogy a párnázott bőrrel bevont karosszékeket, angol bőrkarosszékeket, ottománokat, fekvő kereveteket előállító iparos kárpitos-iparigazolvánnyal bírní és a kárpitos ipartestület tagja lenni köteles.

2. A tűzifával való kereskedés, amennyiben az eladás nem viszontelárusítóknak történik, a szatócs üzletköréhez tartozik.

Szatócs (vegyeskereskedő) ebbeli iparigazolványa alapján a tűzifát közvetlen fogyasztás céljára nagyobb mennyiségekben is (pl. ölszámra vagy mázsaszámra) árusíthatja és annak első kézből waggonszámra való beszerzésében megátotható.

Vidéki városban egy waggont meg nem haladó tűzifának az udvaron vagy más belső telkeit való rakározásaihoz nem kell telepengedély.

A kecskeméti rendőrkapitányi hivatal az ottani vegyeskereskedők és szatócsok ellen tömegesen folytatott kihágási eljárás során „kisebb tűzifa-kereskedés”-nek iparigazolvány és telepengedély nélkül való üzése miatt az 1884. évi XII. t.-c. 4. és 25. §-ába ütköző iparkihágásban vétkeseknek mondott ki a terhelt kereskedők közül hármat, akik aszerint egy-egy waggonszámra veszik a tűzifát, „ott egy-egy waggon tűzifát szoktak venni helyben, vagy hozatni máshonnan, ahol olcsóbban kapják” s azt ölszámra, leginkább pedig fölvtágtva különként és mázsánként eladják.

A városi tanács helybenhagyja felhozott indokainál fogva.

A ker. min. 39932/1911. számú leiratára a budapesti kamara a fejeimben körvonalazott álláspont kifejtésével fölmentést hozott javaslatba a következő indokolással:

„Nem szenved kétséget, hogy a szatócs és a vegyeskereskedő tűzifával, mint a háztartás körében elsőrendű szükséglet tárgyaként szereplő cikkel kereskedni jogosítva van és itt sem a jogosítvány maga, hanem annak terjedelme lehet vitás. E tekintetben pedig

az a szempont irányadó, hogy a nagyközönség bevásárlása nem korlátozható olyképp, hogy a szatócsnál csak kilószámra lehessen tűzifát vásárolni, ellenben az egy-két zsáknál, illetőleg mázsánál nagyobb mennyiségű fa csakis speciális tűzifakereskedőnél legyen beszerezhető. Ennélfogva meg kell engedni a kamara nézete szerint, hogy a szatócs, illetve vegyeskereskedő közvetlen fölhasználás céljára, nevezetesen háztartási célokra tűzifát nagyobb mennyiségekben, pl. mázsaszámra is árusíthasson el. Mivel pedig a nagyszámú terheltek közül elmarasztalt három kereskedő tevékenysége a vázolt keretek között mozgott és nem terjedt ki a tűzifának továbbadás céljára, viszontelárusítóknak való eladására, a kamara véleménye szerint részükről a szatócsiparigazolvány körének túllépése nem forog fenn."

„Ami a fának iparhatósági telepengedély nélkül való raktározását illeti, a kamara a kerületében szerzett tapasztalatok alapján úgy véli, hogy azok a tűzifaraktárak, amelyekben egy waggont meg nem haladó mennyiségű fa raktároztatik, nem tekintendők az ipartörvény 25. §-a értelmében csak telepengedély alapján létesíthető fetelepeknek. Annál kevésbé, mert vidéken az ily mennyiségű fának az udvaron való raktározása magánosok, gazdák részéről is elég gyakori. Az előadottaknál fogva az I. és II. fokúlag elmarasztalt kereskedők részéről sem egyik, sem másik kihágás tényálladékat fenforogni nem látjuk és azok fülmentését javasoljuk."

3. *Az iparosnak jogában áll székhelyén kívül is munkát vállalni és végezni.*

A gödöllői főszolgabíró iparkihágásért elmarasztalt egy hatvani üvegest azért, mert Gödöllőn üvegesmunkálatok végzését elvállalta és teljesítette. Terhelt főbebezzett és főbebezzéséhez csatolta azon gödöllői iparosok meghívó-leveleit, akiknél dolgozott. Ennek alapján a bpesti kamara a pestmegyei alispán megkeresésére adott véleményében terhelt fölmentését javasolta.

4. *Kisebb képesítésű kőműves egyszerű szerkezetű földszintes lakóházak építését elvállalhatja és végezheti oly kis- és nagyközségekben is, ahol az ilyen munkálatok engedélyezés alá esnek.* (Bp. kam. a pestmegyei alispán megkeresésére. Kih. ügyben.)

5. *Gyapjúkelme, pokróc, darócköpeny, műhímzések és szörkelméből készült tarisznyák árusítása a szürszabó üzletkörét nem haladja meg.* (Bp. kam. a gödöllői főszolgabíró megkeresésére.)

6. *„Nagy forgalom, kevés haszon” szövegű felirat nem minősítendő az ipartörvény 51. szakaszába ütköző tömeges és gyors vásárlásra való ingerlésnek.* (Miskolci kamara 619. sz.)

7. *Férfi-személyzet nélkül, de lőjárgányos dagasztó-géppel működő kenyérsütőde a háziipar körét meghaladja.* (Debreceni kamara 4631/911.)

Válaszolj.

Mézők. Amíg külföldön szerzett diplomája nálunk nosztrifikálva nincs, addig véleményünk szerint a magyar törvényekben megállapított bárminemű törvényes kvalifikáció igazolására elégtelen. Ha a cötheni felső technikai intézet nyert gépészmérnöki oklevelét a budapesti műegyetem nosztrifikálja akkor annak alapján a 64.831/1887. számú földm. ipar- és keresk. min. rendelet értelmében az építő-mesterségek kivételével valamennyi képesítéshez kötött mesterséget üzheti, de lehetséges, hogy más, ipari képesítést nyújtó tanintézetek is, mint pl. a budapesti vagy

kassai állami felsőipariskola, bizonyos módon nosztrifikálja a külföldi gépészmérnöki oklevelet, úgy, hogy az a 17.698/1895. szám K. M. rendelet értelmében egyebek közt a bádogos, kovács, kútsináló, lakatos, rézöntő, réz- és bronzművesiparok önálló üzésére feljogosíthat, aminek alapján azután a légszesz-, vízvezeték- és csatornaszerelés, továbbá a központi fűtések berendezése üzhető volna. Az ön esetében azonban nosztrifikálásra nincs is szükség, miután ön németországi gyárakban és vállalatoknál a törvényben megkívánt három évnél tovább teljesített szakbavágó munkát. Nyújtsa be tehát erre vonatkozó bizonyítványait a magas elméleti kiképzésről tanúskodó oklevéllel együtt s nem kételkedünk benne, hogy az előjáróság, támaszkodva az ipartörvény 7. §-ára, az önnek szükséges iparigazolványt ki fogja szolgáltatni.

Juh- és bárányhús, úgy mint általában a nyers hús, a heti vásáron iparigazolvánnyal nem bíró magánosok által is árusítható, mert az ipartörvény 50. §-a világosan kimondja, hogy hetivásárokon élelmiszereket stb. bárki áruba bocsáthat. Ami azonban nem jelenti azt, hogy a juhoknak s bárányoknak keresetszerű rendszeres levágása és húsuk kimérése, kivált ha az állatok e célra mástól vásároltatnak, iparigazolvány nélkül gyakorolható volna, mert iparigazolvány nélkül csakis alkalmilag, a saját nevelésű állatok húsa árusítható el.

A vasárnapi munkaszünet tárgyában kibocsájtott 28.559/903. számú K. M. rendelet II. fejezetének A) szakaszában foglalt 1. o) pont értelmében a vendéglők és italmérések egész napon át a szabályrendeletileg megállapított záróráig nyitva tarthatók, ugyanezen rendelet II. 3. h) pontja értelmében pedig a mészáros, hentes és kolbászkészítő iparban az elkészítés, elárusítás és szállítás déli 12 óráig végezhető. Ennélfogva úgy véljük, hogy a nyers kóserhús, valamint kóserhúsárúk, mint általában a hentesárúk árusítása vasárnap déli 12 óráig gyakorolható, azon túl pedig a húsnumékeknek csak a vendéglőben, ill. korcsmában hideg ételként való kiszolgálása van megengedve.

Ipari tulajdon.

Rovatvezető : **dr. Bányász Jenő,**
a budapesti keresk. és iparkamara védj egy hivatalának vezetője.

A védjegyjog szerzésének jogi alapja hiányzik a védjegylastromozásnál bejelentett oly árukra nézve, amely árukat a bejelentő vállalatában tényleg elő nem állit, illetve forgalomba nem hoz. Ezen helyes felfogásnak megfelelően a kereskedelemügyi miniszter 1044-1911. K. M. számú határozatával egy szappangyáros cég védjegyes áru sorából a tea-árut töröltette. Alperes, úgymond, maga sem állítja azt, hogy vállalatában tea-árut forgalomba hozott volna. Annak pusztja lehetősége, hogy az idők folyamán, majd később esetleg tea-árut is hozhat forgalomba, a védjegyoltalmijog szerzésére, illetve fentartására a védjegyoltalmijog rendelkezéseivel szemben jogos indokul nem szolgálhat.

Ez ügygel kapcsolatban a kereskedelemügyi miniszter 874-1911. szám alatt elvi jelentőségű határozatot tesz közzé, amelyben felhívja a kereskedelmi- és iparkamarák figyelmét arra a körülményre, hogy az ügy érdekében fogna eljárni, ha a jövőben olyankor, amidőn a fenforgó jelenségek arra engednek következtetni, hogy az igénylőnek a valóságban ipari vagy ke-

reskedelmi vállalata nincsen, vagy hogy olyan árukra kívánja védjegyének az oltalmát kiterjeszteni, aminőket a fenforgó körülmények szerint Ítéltve, sem nem termel, sem nem árusít, az illető felet arra utasítja, hogy vállalatának a létezését igazolja, szükség esetén pedig módot nyújtson arra, hogy a hatóság meggyőződést szerezhesen arról, hogy a bejelentett áruk a bejelentő félnek az üzleti körébe vágnak, jelesül, hogy ilyen vagy ezekkel egy árunembeli árukat a valóságban termel, árusít vagy raktáron tart.

Igen fontos és egész közgazdasági életünkre – úgymond – kiható szempontok szólnak ugyanis mellett, hogy egyesek ne jussanak a köz rovására olyan kizárólagos jogokhoz, amelyekre a tényleges üzleti viszonyok között szükségünk nincsen és amelyeket az illetők csak azért kívánunk a maguk részére biztosítani, hogy mesterséges akadályokat gördítsenek a kereskedelmi forgalom útjába. Egyébként az ilyen túltengő árubejelentések a védjegyeknek helyes köznonti kezelését is csaknem lehetlenné teszik, mert a védjeggyel biztosított árukörnek a nyilvántartását, áttekintését és meghatározását felette megnehezítik, ami az érdekelt iparosokra és kereskedőkre nézve olyan hátrány, hogy ennek megszüntetéséről a védjegyhatóságnak kötelességszerűen gondoskodnia kell.

Indokoltnak mutatkozik ennél fogva, – úgymond – ha a kamara a már foganatosított lajstromozásokat is a fentebb jelzett szempontokból újabb vizsgálat tárgyává teszi és a kifogás alá eső védjegybejelentések helyesbítését a védjegytulajdonos meghallgatásával foganatba veszi.

A kereskedelemügyi miniszternek ez a rendelete mindenestre lehetővé teszi azt, hogy a kamarák a *peres eljárásnak elejét veendő*, a valóban nem gyártott és forgalomba nem hozott áruknak a törlését a kereskedelemügyi miniszternél javaslatba hozhassák.

Az iparcikknek méreteiben vagy színében való megváltoztatása, azok „mintajellege” megállapításánál rendszerint figyelembe nem vehető. Az a különbség, hogy alperes a szín nagyobb mennyiségének megfelelően hosszabb papírszacskókat használ mint felperes, az alak minőségére befolyással nincs, nem változtat ezen az a körülmény sem, hogy az alperes papírszacskójának színe pirosabb mint a felperesé. (K. M. 1053–1911.)

Csomagolási minták, amelyek nem az a céljuk, hogy a forgalomba hozott áruk valamely különleges alakban jelentkezzenek a forgalomban, amelyek nem vonatkoznak az áru külsejének valamely jellegzetes alakításaira, hanem csak arra, hogy a csomagolás által az árukat mások hasonnemű áruitól (nevek, védjegyábrák stb. alkalmazásával megkülönböztessék az ipari mintaoltalom szabályozása tárgyában kiadott a 107.709-1907. K. M. rendelet 2. §-a értelmében mintaoltalom tárgyát nem képezhetik.

A „Grensill” szóvédjegy szabadjegy minőségének megállapítása végett folyamatba tett védjegy-törlési perben a kereskedelemügyi miniszter 1047–1911. számú határozatával felperest keresetével elutasította. A „Grensill” név használatának és jelentményének megállapítása érdekében hivatalból megindított vizsgálat nyomán ugyanis egybehangzóan a budapesti kereskedelmi- és iparkamara véleményével, megállapított, hogy a forgalmi körökben a „Grensill” névvel megjelölt szájvizet 2-3 évtized óta ismerik mint olyan készítményt, amely Dankovszky István budapesti iparvállalatában készül és, hogy ugyanez az

iparvállalat hozza a *Grensitt-féle* szájvizet forgalomba. (K. M. 1047–1911.)

Kombinált védjegyek hasonlósága. A per tárgyává tett védjegyek ábrái és szóbeli alkatrészekből állanak. Alperes védjegye két betű között álló csillagot mutat, míg a felperesi védjegy a csillag-ábra és a szó többszörös alkalmazása mellett kék színben még egy *kínai alakot*, magyar és orosz nyelvű szöveget tüntet fel. A kereskedelemügyi miniszter a két védjegy megtevesztő hasonlóságát megállapítja, mivel a felperesi védjegy jellegzetes részét a csillag-ábra és szó képezi, amely mellett a többi jelentéktelen ábrái és szöveg-elemek teljesen elmosódnak, illetve a háttérbe szorulnak. (K. M. 1044–1911.)

„Magyar munkáskéz készíti, magyar kezet szépíti” szavakból álló védjegy törlését a kereskedelemügyi miniszter 777/1911. számú határozatával elrendelte, a szóban levő jelmondat ugyanis az áru előállítási módjára, minőségére és rendeltetésére való utalást képezvén, beleütközik a védjegynovella 1. §-ába, de különben is oly általános megjelölésekből áll, melyek megkülönböztető képességgel sem bírnak, s? így a védjegy fogalmának sem felelnek meg.

Közgazdaság.

A tűzbiztosítás államosítása Svájcban és Németországban. Részletesen foglalkoztunk már az olasz életbiztosítás államosításával, most ismét két olyan mozgalomról számolhatunk be, amely a tűzbiztosítás, és pedig az ingóbiztosítás államosítását célozza.

Ugy Németországban mint Svájcban már évek óta agítálnak az államosítás vagy a magántársaságok mellett állami intézetek felállítása érdekében az állami üzem hívei, viszont a magán biztosítótársaságok minden követ megmozgatnak a mozgalom terjedésének meggátolása céljából.

Svájcban Roelli zürichi tanárt nyerték meg hívkül az államosítás ellenségei, sőt a további államosítás ellen nyilatkozott a kantoni tűzbiztosító intézet elnöke is, aki szerint a Svájcban már fennálló két állami tűzbiztosító intézet működése nem kielégítő.

Ezek dacára a biztosítás államosításának eszméje mindjobban terjed. A kantonok két matematikai egyetemi tanárt bíztak meg az államosítás jövedelmezőségének kiszámításával. Ezek 1909-ben egy rendkívül terjedelmes véleményt terjesztettek a kantonok elé, amelyben közgazdasági és szociális okokból, a leghatározottabban állást foglalnak az összes ingó tárgyak állami biztosítása és egy központi állami biztosítási intézet felállítása mellett. A memorandumnak már is megvolt az a hatása, hogy számos tűzbiztosító társulat leszállította díjait.

A Németbirodalomban, Bajorországban, Badenben és Hessenben került több ízben szőnyegre az országgyűlésen a kérdés és ezt különböző ankétek is tárgyalták.

Az egész anyagot a bajor kormány 1910-ben közzé is tette: „Denkschrift über die Frage der Mobiliar-Feuerversicherung in Bayern” c. alatt és az alsóház elé terjesztette. A kereskedelmi és iparkamarák azonban a tervezet ellen foglaltak állást, pedig az állami verseny nem lenne a kereskedelem ártalmára.

A badeni kormány is különböző befolyások hatása alatt oda nyilatkozott, hogy az államosítás a biztosítás drágulásához vezetne és új terheket róna az államra.

Mindezek a nyilatkozatok azonban onnét származnak, hogy a biztosítótársaságok mindent elkövetnek az államosítás megakadályozására. Semmi ok sem szól amellett, hogy épen úgy, mint más biztosítási ágakban már sikerrel működnek ingó tárgyak biztosítása terén nem működhetnek az állami biztosító intézetek sikeresen, a köz érdekében.

Nemzetközi biztosításügyi kongresszus.

Szeptember 2-ától 7-ikéig fogják megtartani Amsterdamban a VII-ik nemzetközi biztosítástudományi kongresszust. A kongresszusra meghívták a magyarországi biztosító intézeteket is. A kongresszus elé a következő öt főkérdés kerül: 1. A viszontbiztosítás az életbiztosítási ágazatban. 2. Állami nyugdíjszabályozás. 3. Az életbiztosítási kötvények megtámadhatatlansága. 4. A biztosított egyének halandóságának fejlődése az 1800. évtől, nemek, életpályák és biztosítási jutalékok kiszámítása. Ezekon kívül a kongresszus rendező-ágazatok szerint 5-ik pontnak a következő négy problémát tűzte ki: 1. A tropikus éghajlat hatása a halandóságra. 2. A biztosítási törvényhozás, tanítás és biztosítási szerződések fejlődése a bécsi legutóbbi kongresszus óta. 3. A független halandósági valószínűségi számítások jelentősége, alkalmazása és kiszámítása. 4. Ennek viszonya a többi statisztikai tömegszámokhoz.

A beszercebányai kereskedelmi és iparkamara plenáris ülése. A beszercebányai kamara legutóbbi, f. évi 2. teljes ülésén a következő általános érdekű ügyek tárgy altattak: a váltókövetelésekről magyar bíróságoktól hozott jogerős sommás végzéseknek végrehajtása Bosznia-Hercegovinában; ipari munkásházák építésének állami támogatásáról szóló törvény alkotása; a kereskedelmi minisztérium kettősztása; a népiskolai földrajzi oktatás reformja a közgazdasági ismeretek fölkarolása irányában. (K. O.)

Az aradi kereskedelmi és iparkamara ez évi 3-ik teljes ülése a folyó ügyeken kívül foglalkozott az új véderő javaslatokkal az ipar szempontjából, a kamarák szerepével az új rendőri büntető eljárásban, az értékpapír megsemmisítési eljárás megrövidítésének kérdésével. Állást foglalt a kereskedelemügyi minisztérium kettéválasztása ellen, elhatározta a tanoncotthonoknak minden lehetséges eszközzel való támogatását és a sommás váltóvégzéseknek Bosznia-Hercegovinában való végrehajtása ügyében megindult mozgalomhoz csatlakozott. (K. O.)

A hazai gyapotipar kríziséről ír Goldberger Leó dr. a Pester Lloyd folyó hó elsei számában. A bajok forrását a túltermelésben találja, amely nem hazai, hanem világszerte jelenség. Az általános közgazdasági szempontból is figyelemreméltó cikk végső konklúziója a következő: A túltermelés elnyomására csak egy út marad nyitva és ez a túltermelt mennyiség kivitele. Abban a helyzetben vagyunk, hogy e téren a versenyt a nagy iparállamokkal szemben felvehetjük. Hogy kivitelünk mai napig nem tudott nagyobb dimenziókat ölteni, okát abban leli, hogy hiányzik a helyes organizáció. Okos dolog volna tehát kiviteli vállalatot létesíteni, mely a nyomók termékeit exportálná és melynek

esetleges veszteségeit a nyomók aránylagosan viselnek. Hogy ez a veszteség nem maradna ki, valószínű, mert a. belföldi ipar drágábban termel, mint az angol, a német vagy az olasz. De a veszteség busásan megtérülne, mert a többlet elvonása folytán a belföldi piac megszilárdulna.

Egy millió szabadalom. Az Egyesült-Államok kormánya augusztus elsején fogja engedélyezni a milliomodik szabadalmat egy találmányra.

Az Egyesült-Államok hivatala ezen a napon lesz 122 éves; a hivatalt ugyanis 1790-ben létesítették. A legelső, teljesen amerikai találmány, mely az Egyesült-Államokban szabadalmat nyert, a gyapottisztító-gép volt. Erre 1794 március 14-én nyert szabadalmat Eli Whitney. Ennek a szabadalomnak a számát nem őrizték meg, épen úgy, mint Fulton gőzhajójának sem, amely 1809 február 11-én nyert szabadalmat.

1830-ban a szabadalmi hivatalt újjászervezték s az újjászervezés után az első nevezetesebb találmány az egész világon ismert Colt-revolver volt, s mely után nevezetességben a Morse-féle távirókészülék következett, mely 1840 június 20-án nyert 1647. szám alatt szabadalmat. George W. Westinghouse korszakalkotó találmánya, a pneumatikus légfékező 1869 ápr. 13-án 88.9929. szám alatt nyert szabadalmat.

Elias Howe 1846 szeptember 10-én kapott szabadalmat az első varrógépre, amelyet Wilson 1854 december 19-én nyert szabadalmával tökéletesített anynyira, hogy a varrógép általánosan elterjedt. Howe maga 4 millió dollárt szerzett találmányával.

Világhíre vergődött a Bell-féle telefonrendszer szabadalma, amelyet 174.465. szám alatt engedélyeztek 1876 március 7-én. Két év múlva követte ezt az Edison-féle fonográf; ettől az időtől kezdve a szabadalmak száma óriási gyorsasággal szaporodott s 25 év alatt a szám 200.000-ról egy millióra szökött fel. Annak a feltalálónak s találmányának nevét, aki az egymilliomodik számot fogja kapni, egyelőre még titokban tartják. Ez, a számtól eltekintve, fontosabb találmány lesz, mert maga Taft elnök utasította a szabadalmi hivatalt, hogy a milliomodik számot valamely korszakalkotóbb találmánynak adják meg. (M. V.)

Az angol munkásügyi statisztika 14-ik kötetét adta ki legutóbb a Board of Trade, A kötet 8 részre van beosztva. Az első az alkalmaztatással, produkcióval, kivitellel és otthoni fogyasztással foglalkozik. A második rész tárgya a bér és munkaidő. Tabe-lák tüntetik fel a bérek változását évek során keresztül. Adalékokat nyújt a nyereség-részesítés rendszeréről. A harmadik fejezet a nagyban való eladás és a detailkereskedés árait tünteti fel és 45 főbb szükségleti cikknek 1871-től 1910-ig terjedő időszakban való változásait. A negyedik fejezet az utolsó tíz év sztrájkjait tünteti fel, hogy hány munkás vett bennük részt, mennyi volt az elveszett munkanap stb. Az ötödik fejezet az ipari betegségek és balesetek statisztikáját tartalmazza. A hatodik a munkáltatók és munkások egyesüléseit ismerteti és ezek bevételeit, kiadásait és nyomatát.

A hetedik a népesség szaporodásának, lakásviszonyainak, korviszonyainak és foglalkozásának van szentelve. A nyolcadik végül a munkásbankokkal és takarékpénztárakkal ismerteti meg az olvasót, valamint a szegénység adataival. Az angolos gondossággal összeállított hatalmas adattár bolti ára $1 s 4 d = 1 K 60 f$.

A **petróleumkartel** főbb rendelkezései így hangzanak: Az 1. §. értelmében 1911 május elsejétől számítva a finomítóknak 2,050.508 mm. belföldi és 2,815.224 mm. külföldi kontingens utaltatik ki.

A belföldi kontingensben részesednek: Floridsdorf, Triest, Schodnica, Maryumpola, Pozsony, Drohobycz (Ausztria), Mährisch-Schönberg, Pardubitz, Orsova, Kralup, Kolin, Oderberg, Fiume, Brassó, Oderfurt, Trzebinia, Peczeniczin, Drohobycz (Galícia), Jaslo, Jedlicz, Budapest (Berg), Krosno, Drohobycz (Wisnievski), Mezőtelegd, Sátoraljaújhely, Budapest (Hazai) és Bosna-Bród.

A kiviteli kontingens a következő gyárak között osztatik fel: Floridsdorf, Triest, Schodnica, Maryumbola, Pozsony, Drohobycz és Mährisch-Ostrau, Pardubitz és Orsova (melyeknek kvótája a Fantó cégnek adatik át), Kralub, Kolin, Oderberg, Fiume és Brassó, Oderfurt, Trzebinia és Peczeniczin. Drohobycz (Galícia), Jasló, Jedlicza, Krosno, Drohobycz (Wisnievski) és Bosna-Bród.

A kontingens kompromisszumot képvisel, mely a magyar és az osztrák gyárak közt létesült, de nem praesjudikál az esetleges későbbi állami kontingentálásnak.

A 2. §. szerint azok a finomítók, melyek évenként legalább 50.000 mmázsát termelnek, központi bizottságot alakítanak.

A 3. §. megállapítja, hogy a bizottság havonként miképen állapítja meg az eladásra bocsátott kontingens-hányadot. A kontingens fölemelhető, ha a monarchia fogyasztása emelkedik, és redukálható, ha a fogyasztás csökken vagy új finomítók létesülnek.

A 4. §. szerint minden gyár a központi bizottsághoz havi kimutatásokat tartozik beküldeni.

Az 5. §. szerint a költségek fedezésére, esetleg egyes gyárak kvótájának megváltására alapot létesítenek, de az ehhez való hozzájárulás a termés mmázsája után 65 fillérnél nagyobb csak egyhangú határozattal állapítható meg.

A 6. §. értelmében a központi bizottság külön szerződésben megállapított módon a kivitel szubvenciójára szolgáló alapot létesíthet. Ha ehhez az alaphoz egy vagy több gyár, melyeknek évi termelése eléri az 500.000 mmázsát, nem akar hozzájárulni, akkor a szerződés fel van bontva.

A 7. §. kartelszerződésben vállalt kötelezettségeket nemcsak jogi, de becületbeli természetűeknek is nyilvánítja és azok megszegését az aláíró cégek diffamáló cselekedetnek minősítik. Az aláírók kijelentik, hogy a finomító gyár, mely ezt a szerződést nem tartja be, az szöszegő, az eljásztotta a kereskedelmi jóhírért és ilyen cselekedetet a sértett felek a nyilvánosság előtt bélyegzik meg. Ezenfelül a szerződésszegés mmázsánként 10 korona bírsággal sújtatik, amely a leteendő biztosítékból levonható.

A 9. §. felsorolja, mikor hívandó egybe közgyűlés a kartel felbontása végett. Így a többek között: ha új finomító alakul, mely 20.000 mmázsánál többet termel, vagy ha egy gyár, melynek belföldi kontingense meghaladja a **100.000** mmázsát, kilép a kartelből; ha Ausztriával megváltozik a

vámpolitikai viszonyunk; ha az állami kontingentálja a termelést stb.

A 20. §. szerint ez a megállapodás 1912. évi ápril. 30-ig érvényes, a következő években május 1-jétől a rákövetkező évi április 30-ig szól, ha nem történt felmondás.

1916 április 30-án a szerződés lejár.

A **nemzetközi vaskartel megalakítása** céljából egybe hívott nemzetközi értekezlet, mint a Honi Ipar írja, július hó 5-én és 6-án folyt le Brüsszelben. Az értekezletet Gary biro, az északamerikai acéltröszt végrehajtóbizottságának az elnöke hívta össze és ő is nyitotta meg. Tizenegy nagy vastermelő ország vasiparának 113 előkelő képviselője volt jelen, 35 angol, 20 német, 20 belga, 15 francia, 11 amerikai, 7 osztrák, 2 magyar (Bíró Armin vezérigazgató és dr. Bíró Pál), 1 orosz, 1 kanadai és 1 spanyol.

A megnyitó beszédben Gary elnök azt ajánlotta, hogy a jelenlevők alakítsanak nemzetközi egyesületet, mely fontolóra venné, hogy az egyes vastermelő országok érdekelt vállalatai nem-e állapotodhatnának meg közös eljárásban a fontos gazdasági kérdésekre nézve. Megjegyezte, hogy csak tanácskozó egyesülesről volna szó, amelynek többségi határozatai nem volnának kötelezők az összes tagokra nézve.

Bodenhausen báró, a Krupp-cég nevében helyeselte, hogy az egyes országok vezető vasiparosai kíséreljék meg az ilyen eszmecseréket pl. a munkásviszonyokra, a munkabérekre, a tarifákra és más ilyen kérdésekre nézve; azt is koncedálta, hogy bizonyos kérdések eldöntésére ez az egyesület nemzetközi választott bíróságot szervezhetne. De kizártnak nyilvánította azt a gondolatot, hogy ez az egyesület áratokat állapíthatna meg, vagy rayonírozhatná az eladási piacokat. Végül azt javasolta, hogy az értekezlet küldjön ki bizottságot, mely kidolgozza az alakítandó egyesület munkaprogramját és esetleg ennek az alapszabályait: A július 6-iki ülésben ezt az indítványt el is fogadták és megalakították a programkidolgozó bizottságot Gary elnöktele alatt. Ez a bizottság nyomban összeült és megállapította az egyesületi program kidolgozásának munkálataiban követendő eljárást.

Mihelyt a bizottság annyira jut, hogy meg tud állapodni egy konkrét programra nézve, Gary újból egybe fogja hívni nemzetközi értekezletet, amelyen a Vasiparosok Nemzetközi Egyesületét meg fogják alakítani.

A „Rheinisch Westfälische Zeitung”, mely az Acélműkötelék vezető embereivel összeköttetésben áll, azt írja, hogy az értekezleten mégis csak árkérdésekről és a piacok megosztásáról, tehát egy nemzetközi kartel tervéről tanácskoztak.

Ez az eszme lebegett Gary előtt, mikor az értekezletet egybehívta és az idézett német lap szerint ezt az eszmét Thyssen is pártolja.

Ezekkel szemben a Krupp-cég, amint fentebb láttuk, kizártnak tartja az árkartelt és az angol vasiparosok sem lelkesednek érte.

A további tárgyalások vezetésére kiküldött bizottságba Magyarország részéről Bíró Armin, Ausztria részéről Kerpely, Kestranek és Schuster vezérigazgatók és Noot Hugó választattak.

Ez a bizottság nem kapott pozitív mandátumot és alaptalan az a hír, hogy a bizottság hivatalosan lesz alapszabályokat kidolgozni.

Még kevésbé áll az a verzió, hogy már most terveznék a nemzetközi áregyezményt vagy a világfogyasztás felosztását. Ennek ép az ellenkezője igaz. A felszólalók

legtöbbje azt hangoztatta, hogy a mai viszonyok nem olyanok, hogy ezeket a kérdéseket most meg lehetne oldani.

Kesztraneck központi igazgató arra utalt, hogy a tervezett nemzetközi egyesület nem merülhetne ki az itt jelzett kérdésekben, sőt hiba is volna ezeknek a kérdéseknek a megoldását erőszakolni akarni. De van sok más kérdés, amelyekre nézve nagyon kívánatos és célszerű volna a különféle országok vasiparának együttes eljárása. Ilyen kérdések nevezetesen a munkásjóléti és a munkásbiztosítási kérdések és az egységes közszállítási feltételek.

Kézzelfogható eredménye az értekezletnek nincs és csak annyit lehet remélni, hogy belátható időben újabb értekezletet lehet egybehívni, a melynek gyakorlati következményei is lesznek.

Húsipari kiállítás. A II. országos húsipari kiállítás végrehajtó bizottsága kedden délután megtartott ülésén Bittner János indítványára elhatározta, hogy a kiállítás tartama alatt úgynevezett kóstoló-versenyeket fog rendezni. Ezek a versenyek, mint az igen számos külföldi példa mutatja, mindenütt kitűnő eredménnyel jártak és nagymértékben elősegítették egyes kiválóbb hentesipari készítmények megismerését és elterjedését. A versenyt a végrehajtó bizottság úgy tervezi, hogy megállapítja a versenyben résztvevő különféle hentesáru-készítmények sorrendjét és e szerint a kiállítás minden napján más cikk versenyét tartja meg, illetve minden nap más cikket fog erre a célra visszaküldött zsűri megvizsgálni. Az egyes cikkek az előállító cég megnevezése nélkül, megszámozva vesznek részt a versenyben és a legizebb készítmény előállítója külön kitüntetésben részesül. A végrehajtó bizottság reméli, hogy a versenynek, mely a nagyközönség részvételével fog lefolyni, nálunk is nagy sikere lesz és azzal a haszonnal fog járni, hogy a nagyközönségnek alkalma lesz a legjobb hentesáru-készítményekről hiteles tudomást szerezni.

Kitüntetés. Dr Schick Frigyes, a Matador ruggyanta- és balataművek r. t. és az Első magyar fémtömlőgyár r. t. igazgatója a közgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül a Ferencz József-rend lovagkeresztjét kapta.

A Ruggyantaárugyár új elnöke. Emich Gusztáv halálával megüresedett a Magyar ruggyantaárugyár r. t. elnöki állása. Az igazgatóság legutóbb tartott ülésén úgy döntött, hogy az eddigi alelnököt, Marcus Hugót választotta meg a társaság alelnökévé, alelnök pedig Rechnitz Béla, a vállalat nagyérdemű vezérigazgatója lett.

Új kerékpárgyár. A Bárdi József automobil r. t. azzal a tervvel foglalkozik, hogy kereskedelmi célokra szolgáló kerékpárok nagybani gyártására rendezkedik be.

Magáncégből részvénytársaságok. A Wertheim F. és társa pénzszekrény- és fölvonógyáros cég budapesti telepét a Wiener Bankverein 1½ millió K alaptőkével részvénytársasággá készül átalakítani.

A Fischer Ferenc és társa budapesti dobozgyáros cég 200.000 K alaptőkével részvénytársasággá alakul át.

Első nagyváradai mézshomokkő téglagyár r. t. cég alatt 310.000 K alaptőkével részvénytársasággá alakult át a nagyváradai Közgazdasági bank mézshomokkő-téglagyára.

Iparvállalatok mérlege. A Rock István gépgyár r. t. 1911. április 30-án lezárt mérlege 105.116 K tiszta nyereséggel zárult, szemben a megelőző évi 157.488 K-val.

Az Első magyar hanglemezz-gyár r. t., mely az Első magyar iparbank érdekkörébe tartozik, most közzétett mér-

legében 2734 K tiszta nyereséget mutat ki, amit új számlára visznek át.

A Budapesti faáru- és famegmunkáló-gyár r. t. 1911 április 30-án lezárt első mérlege az 50.000 K alaptőke mellett (melyre 28.259 K van befizetve), 820 ív veszteséget tüntet fel.

Tőkeemelés. A Borgói meritettpapirgyár r. t. (Kolozsvár) alaptőkéjét 200.000 K-ról 600.000 K-ra emelte fel.

A Kábelgyár r. t. (Pozsony) július 13-án tartott közgyűlése az alaptőkéjét, 6000 drb 400 K n. é. új részvény kibocsátásával, 2,400.000 K-ról 4,800.000 K-ra emelte fel.

A Hofherr és Schrantz gépgyári művek r. t. igazgatósága elhatározta, hogy a jelenleg 3½ millió K alaptőkének 7 millióra való fölemelése céljából augusztus 4-re rendkívüli közgyűlést hív össze.

A Magyar oxigéngyár r. t., amely 1909-ben alakult 50.000 K alaptőkével, s azt utóbb 100.000 koronára emelte fel, újabban 250.000 koronára emelte fel alaptőkéjét.

Irodaszerek szállítása. A kolozsvári kir. ítélőtábla irodaszükségletének szállítása Szénásy Béla budapesti nagykereskedőnek jutott, ki e szállításra egy odaváló papírkereskedővel együttesen pályázott. A szállítás értéke körülbelül 30.000 K.

Kórházi szükségletek. A m. kir. budapesti honvéd helyőrségi kórház gazdasági hivatala versenytárgyalást tartott kórházi szükségletekre. A pályázók sorában találjuk a Salvátor kötszergyárat, a Glória kötszergyárat, a Schotola Ernő, Rudas Pál, Freudiger Mózes és fiai stb. cégeket.

Felelős szerkesztő : Dr. LÁNCZI JENŐ.